

Co-funded by the European Union

THE LONDON SCHOOL
OF ECONOMICS AND
POLITICAL SCIENCE ■

Tveganja in varnost otrok na internetu: Slovensko poročilo

Ugotovitve raziskave *EU Kids Online* o 9-16 let starih otrocih in njihovih starših

Bojana Lobe in Sandra Muha

www.eukidsonline.net

Tveganja in varnost na internetu: Perspektive evropskih otrok. Prve ugotovitve raziskave EU Kids Online o otrocih starih 9-16 let in njihovih starših.

Predhodna poročila in publikacije **EU Kids Online** vključujejo:

- de Haan, J., in Livingstone, S. (2009) *Policy and Research Recommendations*. LSE, London: EU Kids Online. <http://eprints.lse.ac.uk/24387/>
- Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L., in Ólafsson, K. (Ur.) (2009) *Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online (2nd edition)*. LSE, London: EU Kids Online. <http://eprints.lse.ac.uk/24368/>
- Livingstone, S., in Haddon, L. (2009) *EU Kids Online: Final Report*. LSE, London: EU Kids Online. <http://eprints.lse.ac.uk/24372/>
- Livingstone, S. in Haddon, L. (Ur.) (2009) *Kids Online: Opportunities and Risks for Children*. Bristol: The Policy Press.
- Livingstone, S. in Tsatsou, P. (2009) Guest editors for special issue, 'European Children Go Online: Issues, findings and policy matters.' *Journal of Children and Media*, 3(4).
- Lobe, B., Livingstone, S., and Haddon, L., with others (2007) *Researching Children's Experiences Online across Countries: Issues and Problems in Methodology*. LSE, London: EU Kids Online. <http://eprints.lse.ac.uk/2856/>
- Lobe, B., Livingstone, S., Olafsson, K. in Simões, J. A. (UR.) (2008) *Best Practice Research Guide: How to research children and online technologies in comparative perspective*. LSE, London: EU Kids Online. <http://eprints.lse.ac.uk/21658/>
- Staksrud, E., Livingstone, S., Haddon, L. in Ólafsson, K. (2009) *What Do We Know About Children's Use of Online Technologies? A Report on Data Availability and Research Gaps in Europe (2nd edition)*. LSE, London: EU Kids Online. <http://eprints.lse.ac.uk/24367/>
- Stald, G. in Haddon, L. (Ur.) (2008) *Cross-Cultural Contexts of Research: Factors Influencing the Study of Children and the Internet in Europe*. Nacionalna poročila na voljo na www.eukidsonline.net.
- Tsaliki, L. in Haddon, L. (Ur.), (2010) EU Kids Online, special issue. *International Journal of Media and Cultural Politics*, 6(1).

EU Kids Online II: Povečanja znanja glede otrokove rabe, tveganj in varnosti online

Projekt financira program Evropske komisije Varnejši internet http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/from_2009-2011 (pogodba SIP-KEP-321803). Njegov cilj je povečati znanja o izkušnjah in navadah evropskih otrok in staršev glede tvegane in varnejše rabe interneta in novih tehnologij. Na ta način želi nuditi informacije promociji zainteresiranim stranem na področju varnejšega online okolja za otroke na nacionalni in mednarodni ravni.

Privzemajoč otroko-centriran, komparativni in kontekstualni pristop je EU Kids Online II oblikoval in izvedel večjo kvantitativno raziskavo v 26 evropskih državah. Ugotovitve bomo sistematično primerjane s percepcijami in navadami staršev in bodo razširjeni skozi serijo poročil in predstavitev med leti 2010-12.

Za več informacij in prejemanje novosti projekta obiščite www.eukidsonline.net

KAZALO

KAZALO	3	5.2. PODOBE S SPOLNO VSEBINO NA INTERNETU	25
Kazalo slik	4	5.3. ŽALJIVO IN NEPRIJETNO OBNAŠA NJE NA INTERNETU.....	28
Kazalo tabel	5	5.4. POŠILJANJE IN PREJEMANJE SPOROČIL S SPOLNO VSEBINO	31
1.KLJUČNE UGOTOVITVE	7	5.5. SREČANJA Z ONLINE STIKI OFFLINE	33
UPORABA	7	5.6. UPORABNIŠKO USTVARJENE ŠKODLJIVE VSEBINE	34
AKTIVNOSTI	7	5.7. ZLORABA OSEBNIH PODATKOV	35
TVEGANJA	7	6.MEDIACIJA	36
MEDIACIJA	8	6.1. STARŠI	36
2.UVOD	10	6.2. USPEŠNOST STARŠEVSKE MEDIACIJE	44
2.1. SPLOŠNI PREGLED	10	6.3. UČITELJI	49
2.2. TEORETIČNO OZADJE	10	6.4. VRSTNIKI	50
2.3. METODOLOGIJA	11	6.1. STARŠEVSKA, UČITELJSKA IN VRSTNIŠKA MEDIACIJA.....	52
3.UPORABA	12	6.1. VIRI NASVETOV O VARNOSTI NA SPLETU....	53
3.1. KJE OTROCI DOSTOPAJO DO INTERNETA....	12		
3.2. DIGITALNA PISMENOST IN VEŠČINE DIGITALNE VARNOSTI.....	15		
3.3. PRETIRANA RABA INTERNETA	16		
4.AKTIVNOSTI	18		
4.1. AKTIVNOSTI NA SPLETU	18		
4.2. PERCEPCIJA KVALITETE SPLETNE VSEBINE	19		
4.3. UPORABA STRANI SOCIALNEGA MREŽENJA	19		
4.4. UPORABA NASTAVITEV ZASEBNOSTI.....	20		
4.5. PRISTOP DO ONLINE KOMUNIKACIJE	20		
5.TVEGANJA IN NEGATIVNE POSLEDICE	23		
5.1. MERJENJE NEGATIVNIH IZKUŠENJ	23		

KAZALO SLIK

Slika 1: Zveza med rabo spleta, dejavnostmi na spletu in škodljivimi posledicami za otroka.....	10	Slika 21: Otrok je imel stik ali se srečal z osebo, ki je prej v živo ni poznal.....	33
Slika 2: Uporaba interneta doma.....	12	Slika 22: Starševska aktivna mediacija otkove uporabe interneta, z vidika otrok in starša (M3).....	37
Slika 3: Dostopanje do internet otrok preko mobilnega telefona ali ročnih prenosnih naprav.....	13	Slika 23: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi varni uporabi interneta, z vidika otrok in staršev (M7).....	39
Slika 4: Kako pogosto otroci uporabljajo internet.....	14	Slika 24: Starševska restriktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok in staršev.....	41
Slika 5: Koliko časa otrok preživi na spletu na povprečen dan (v minutah).....	14	Slika 25: Starševski nadzor otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in staršev (M15).....	42
Slika 6: Povprečje osvojenih digitalnih veščin.....	15	Slika 26: Starševska uporaba starševskega nadzora ali drug način blokiranja ali filtranja nekaterih tipov spletnih strani (M21).....	44
Slika 7: O internetu vem več kot moji starši.....	16	Slika 27: Ali je mediacija staršev v pomoč, z vidika otrok in staršev(M23).....	44
Slika 8: Pretirana raba internet med otroci (starimi 11-16 let).....	17	Slika 28: Ali starševska mediacija omejuje otrokove aktivnosti na spletu, z vidika otrok (M26).....	46
Slika 9: "Veliko je stvari na internetu, ki so koristne za otroke moje starosti".....	19	Slika 29: Ali otrok kdaj igornira stvari, ki jih starši rečejo glede uporabe interneta, z vidika otrok (M28).....	46
Slika 10: Uporaba nastavitve zasebnosti na profilih socialnega mreženja.....	20	Slika 30: Ali starši zdaj počnejo kaj drugače, ker je otroka na internetu v preteklosti nekaj vznemirilo, z vidika otrok in staršev (M30).....	47
Slika 11: Online komunikacija (% starih 11+, delno drži ali zelo drži).....	21	Slika 31: Otroci, ki bi radi, da se starši bolj zanimajo za njihove aktivnosti na spletu in starši, ki mislijo, da bi se morali bolj zanimati/narediti več (M34).....	49
Slika 12: Narava online stikov (11+).....	21	Slika 32: Učiteljska mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M37).....	50
Slika 13: Izkušnje na internetu, ki so otroke zmotile, z vidika otrok in staršev.....	23	Slika 33: Vrstniška mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M40).....	51
Slika 14: Izkušnje na internetu, ki so otroke zmotile, z vidika otrok in staršev.....	24	Slika 34: Vrstniška mediacija pri varni uporabi interneta, z vidika otroka (M42).....	52
Slika 15: Otroci, ki so videli podobe s spolno vsebino offline ali online v zadnjem letu.....	25	Slika 35: Ali so stari, vrstniki oziroma učitelji kdajkoli predlagali načine varne uporabe interneta, z vidika otrok (M44).....	52
Slika 16: Otrok je videl podobe s spolno vsebino in ga je to vznemirilo.....	28	Slika 36: Dejanski in želeni viri informacij staršev o varnosti na internetu, vsi otroci (M48).....	55
Slika 17: Otrok je bil v zadnjem letu ustrahovan – offline ali online.....	29		
Slika 18: Otrok je prejel sporočilo s spolno vsebino (otroci med 11 in 16 letom).....	31		
Med državami so opazne razlike v navadah glede izmenjave seksualnih sporočil. Slika 19 to prikazuje še natančneje in iz nje je moč je razbrati naslednje:.....	31		
Slika 20: Navade glede izmenjave sporočil s spolno vsebino po državah (11-16 letniki).....	32		

KAZALO TABEL

Tabela 1: Kje otroci uporabljajo internet	12	Tabela 18: Otrok je doživel zlorabo osebnih podatkov , po starosti in spolu (stari 11-16 let).....	35
Tabela 2: Naprave, preko katerih otroci dostopajo do interneta.....	13	Tabela 19: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M1)	36
Tabela 3: Digitalna pismenost in varnostne veščine otrok (starih 11-16 let).....	16	Tabela 20: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok in staršev(M2)	37
Tabela 4: Aktivnosti otrok na spletu v preteklem mesecu	18	Tabela 21: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi vari uporabi interneta, z vidika otrok (M5)	38
Tabela 5: Dejanja otrok v povezavi z internetnimi stiki ..	22	Tabela 22: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi vari uporabi interneta, z vidika otrok in staršev(M6)	39
Tabela 6: Otroci, ki so v zadnjem letu videli kakršnokoli podobo s spolno vsebino, po starosti.....	26	Tabela 23: Starševska restriktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok in staršev(M10)	40
Tabela 7: Otroci, ki so v zadnjem letu videli kakršnokoli podobo s spolno vsebino, po spolu in starosti	26	Tabela 24: Starševski nadzor otrokove uporabe interneta, z vidika otrok (M13)	41
Tabela 8: Katere podobe s spolno vsebino so otroci videli v zadnjem letu, po starosti (11 let+).....	26	Tabela 25: Starševski nadzor otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in staršev (M14).....	42
Tabela 9: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o stiku otrok s podobami s spolno vsebino na internetu.....	27	Tabela 26: Starševska tehnična mediacija otrokove uporabe interneta, z vidika otrok (M17)	43
Tabela 10: Na kakšen način so otroci doživeli, da se je kdo do njih obnašal na žaljiv ali neprijeten način, po starosti	29	Tabela 27: Starševska tehnična mediacija otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in staršev (M14).....	43
Tabela 11: Na kakšen način so otroci doživeli, da se je kdo do njih obnašal na žaljiv ali neprijeten način, po spolu in starosti	29	Tabela 28: Koliko starši vedo o otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M24)	45
Tabela 12: Kako je bil otrok ustrahovan preko spleta, po starosti (11-16).....	30	Tabela 29: Sposobnost staršev nudenja pomoči otrokom in otrokova sposobnost spopadanja, z vidika staršev (M10)	45
Tabela 13: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o primerih spletnega ustrahovanja.....	30	Tabela 30: Kako verjetno je po mnenju starešev, da bo njihov otrok v naslednjih 6 mesecih na internetu doživel izkušnjo, ki ga bo vznemirila, glede na starost in spol otroka (M32)	48
Tabela 14: Oblike sporočil s spolno vsebino, ki so jih otroci prejeli online v zadnjem letu (11-16 let).....	32	Tabela 31: Ali bi otrok rad, da se straši bolj ali manj zanimajo za to, kaj počno na internetu (M33).....	48
Tabela 15: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o primerih prejemanja sporočil s spolno vsebino (otroci, stari 11-16 let).....	33	Tabela 32: Učiteljska mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otroka (M36)	49
Tabela 16: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o srečanjih z osebami, ki so jih spoznali na spletu.....	34	Tabela 33: Vrstniška mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M39)	51
Tabela 17: Otrok se je v zadnjem letu srečal s potencialno škodljivimi uporabniško ustvarjenimi vsebinami na spletni strani.....	34	Tabela 34: Otrokovi viri nasvetov o varnosti na spletu (drugi viri poleg staršev, učiteljev in vrstnikov).....	53

Tabela 35: Starševski dejanski viri informacij o varnosti na internetu, po starosti otrok (M47) 54

Tabela 36: Starševski želeni viri informacij o varnosti na internetu, po starosti otrok (M48) 55

1. KLJUČNE UGOTOVITVE

Uporaba

- Največji delež otrok v Sloveniji do interneta dostopa v domači dnevni sobi oziroma v drugem skupnem prostoru (67%). Več kot polovica jih do interneta dostopa pri prijatelju doma ali v svoji sobi in natanko polovica jih do interneta dostopa v šoli.
- Povprečna starost pri vstopu na splet med slovenskimi otroci je nekaj čez 8 let, kar jih umešča med mlajše v Evropi.
- Slovenski otroci za dostopanje do interneta še niso prevzeli ostalih ročnih prenosnih naprav in v veliko večji meri uporabljajo mobilni telefon.
- Slika uporabe interneta med slovenskimi otroci, kaže naslednje: skoraj tri četrtine otrok internet uporablja dnevno, nekaj manj kot četrtina enkrat ali dvakrat na teden, preostali 4 odstotki uporabljajo internet dvakrat na mesec ali manj pogosto.
- Povprečni čas, ki ga na internetu preživijo otroci stari 9-16 let, je 94 minut oziroma nekaj več kot poldrugo uro.
- V povprečju slovenski otroci obvladajo pet od osmih navedenih digitalnih veščin. S povprečjem 5,4 veščin od osmih so občutno nad evropskim povprečjem (4,2), kar Slovenijo umešča na drugo mesto, takoj za Finsko.
- Večina otrok v Sloveniji zna zaznamovati spletno stran (81%). Otroci se znajo na spletu tudi zavarovati; 80% jih zna poiskati informacije o varni rabi interneta, le nekaj manj jih zna izbrisati zgodovino strani in upravljati z nastavitvami zasebnosti v profilu socialnega mreženja (78%). Manj kot polovica otrok pa bi znala spremeniti lastnosti filtrov.
- Med slovenskimi otroci se vsak četrti ne strinja, da o internetu ve več kot njegovi starši. Slaba tretjina meni, da to drži le delno in nekaj manj kot polovica (44%) otrok ocenjuje, da trditev zelo drži oziroma da o internetu vejo veliko več kot njihovi starši.
- Med slovenskimi otroci skoraj polovica (44%) trdno verjame, da o internetu ve več kot njihovi starši. Nasprotno se vsak četrti ne strinja, da o internetu ve več kot njegovi starši. Slaba tretjina meni, da to drži le delno.

- Kaže se, da so slovenski otroci manj nagnjeni k negativnim posledicam pretirane rabe interneta.

Aktivnosti

- V zadnjem mesecu je največ otrok na spletu gledalo video posnetke (86%), igralo spletne igre (80%) ali obiskovalo profile socialnih omrežji (74%). Najmanj otrok je v tem času pisalo blog (9%), preživljalo čas v virtualnem svetu (12%) ali bralo oziroma gledalo novice na spletu (13%).
- V povprečju je v preteklem mesecu otrok počel 7,3 navedene aktivnosti.
- Skoraj polovica otrok (48%) je zadovoljna s količino koristnih stvari za otroke na spletu. Da trditev o veliki količini koristnih stvari na spletu drži, meni 45% otrok, da na spletu ni dovolj stvari, ki so koristne za otroke, pa meni 7% otrok.
- Kar 74% slovenskih otrok, starih 9-16 let ima ustvarjen na spletnih straneh socialnega mreženja profil, s čimer se uvrščajo precej nad evropsko povprečje.
- Zaseben profil ima 43% otrok, 31% delno zaseben, 23% otrok pa na spletnih straneh za socialno mreženje . Kakšne nastavitve imajo vključene, ne vedo 3% otrok.
- Velika večina (89%) otrok je osebe, s katerimi komunicirajo prek spleta, najprej spoznala v živo.

Tveganja

- Ne preseneča, da je ocena otrok glede lastnih negativnih izkušenj približno trikrat nižja kot ocena možnosti negativnih izkušenj za njihove vrstnike (14% lastne izkušnje proti 40% ocene nevarnosti v spletnem okolju za vrstnike).
- Dva izmed pet otrok ocenjujeta, da internet ni varno okolje za otroke njune starosti; delež evropskih otrok, ki ocenjujejo enako, je še večji (55%).
- Največ slovenskih otrok, ki je doživelo negativne izkušnje na spletu pripada skupini 15- in 16-letnikov.

- Vsak tretji otrok se je v zadnjem letu na spletu srečal s podobami s spolno vsebino v zadnjem letu. Pri tem jih je več kot polovica videla manj pogosto kot na mesečni ravni, približno po četrtno pa je pornografijo offline ali online videlo nekajkrat mesečno ali tedensko.
 - Med otroci, ki so se na internetu že srečali s podobami s spolno vsebino, jih je 80% videlo nekoga golega, približno polovice slike spolovil in več kot polovica prizore spolnega odnosa. Manj pogosto, a prisotno: desetina se je srečala tudi s posnetki nasilnega spolnega odnosa in 7% otrok z drugimi vrstami spolnih odnosov.
 - Polovica slovenskih staršev je uspešno prepoznalo, da je njihov otrok že imel stik s podobami s spolno vsebino (jih je videl). Nekaj več kot četrtnina zmotno meni, da za njihovega otroka to ne velja, »ne vem« pa je izbralo nekaj manj kot četrtnina staršev.
 - V celotni Evropi je negativne posledice po stiku s podobo s spolno vsebino zabeležilo le 32% oziroma skupno le 4% otrok.
 - Največ otrok je bilo izpostavljenih spletnem nadlegovanju kot žrtve pošiljanja neprijetnih in žaljivih sporočil.
 - Vsak tretji otrok je na internetu že vzpostavil stik z osebo, ki je prej ni poznal v živo.
 - Med otroci, ki so se srečali z osebo, ki so jo prvič spoznali preko interneta, je le tretjina njihovih staršev s tem tudi seznanjena, dve petini staršev meni, da otroci niso imeli tovrstnih srečanj. Preostala četrtnina staršev se glede srečanj svoj otrok z novimi online prijatelji ni opredelila.
 - Z neprimernimi debatami se je na različnih spletnih straneh srečala že več kot tretjina otrok starih 11-16 let.
 - Skupaj je sporočilo s spolno vsebino v zadnjem letu prejelo 16% otrok vključenih v raziskavo.
- ## Mediacija
- Največ slovenskih staršev (67%) se nahaja v bližini, ko otrok uporablja internet, malo manj kot dve tretjini staršev (62%) pa se z otroci pogovarja o tem, kaj počnejo na spletu.
 - Rezultati so pokazali, da 14% staršev ne izvaja nobene izmed navedenih aktivnosti mediacije.
 - Največ otrok (61%) pravi, da so jim starši že pomagali pri nečem, kar je bilo na internetu težko za narediti ali poiskati. Malenkost manj (58%) so jim starši že razložili, zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe.
 - Na splošno so starši govorili o tem, kaj storiti, če te nekaj vznemiri na spletu, z 37%, da so jim starši pomagali, ko jih je nekaj na internetu vznemirilo, pa pravi 24% otrok. V splošnem so starši pri deklicah veliko bolj aktivni, razlike so največje pri mlajših otrocih.
 - Razlike v mediaciji so velike tudi glede na družbeno ekonomski status – nižji kot je, nižja je mediacija staršev.
 - Starši otrokom postavljajo omejitve glede spletnih aktivnosti. Vsaj pri eni aktivnosti ima pravilo postavljeno 77% otrok. Največ otrok pravi, da so jim starši postavili pravila glede posredovanja osebnih informacij drugim na spletu (78%). Precej manj otrokom starši postavljajo pravila glede nalaganja fotografij, videoposnetov ali glasbe za deljenje z drugimi (42%), najmanj pa glede gledanja video posnetkov na internetu (18%).
 - Da starši preverijo, katere spletne strani je otrok obiskal, pravi 22% otrok. Da preverijo osebni profil na socialnih omrežjih ali v spletnih skupnostih, pravi 19% otrok, najmanj otrok (7%) pa pravi, da starši preverjajo sporočila elektronske pošte ali takojšnjega sporočanja.
 - Največ otrok (68%) pravi, da starši na računalniku uporabljajo programsko opremo za preprečitev spam-a in virusov.
 - Da starševska mediacija ne omejuje otrokove aktivnosti na spletu, meni 68% otrok.
 - Četrtnina staršev (25%) je mnenja, da se je njihov otrok v veliki meri sposoben spopasti s stvarmi na internetu, ki ga vznemirijo.
 - Starši so v splošnem kar prepričani, da so sposobni otroku pomagati, v kolikor se ta na internetu spopade s čim, kar ga vznemiri. Skoraj tretjina staršev (30%) pravi, da lahko otroku veliko pomaga, 46% v sprejemljivem obsegu.
 - Največ otrok pravi, da so jim učitelji svetovali, kako varno uporabljati internet (48%), 44% so učitelji razložili, zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe, 40% pa pomagali, ko so otroci na internetu našli nekaj težkega za narediti ali poiskati. V splošnem 67% otrok poroča o vsaj eni obliki aktivne mediacije učiteljev
 - Vrstniki so 65% otrokom pomagali, ko so našli nekaj težkega za narediti ali poiskati, bistveno manj otrokom (37%) so vrstniki razložili, zakaj so

nekateri stani dobre oziroma slabe, ali pa jim svetovali kako vrno uporabljati internet (31%).

- Na splošno je največ otrok predloge o varni uporabi interneta prejelo od staršev (57%), nekoliko manj jih je prejelo od učiteljev (48%), 31% pa pravi, da so jim načine varne uporabe interneta predlagali vrstniki.
- Otroci dobijo nasvete o varnosti na spletu še od drugih sorodnikov (51%), slaba tretjina (32%) s televizije, radia, časopisa ali revije, 18% na spletnih straneh.
- Največ staršev (45%) je kot vir informacij o varni rabi interneta navedlo medije (televizija, radio, časopisi ali revije), 43% šolo otroka, 37% ponudnika internetnih storitev, 33% družino in prijatelje, 30% staršev pa informacije o varnosti na spletu dobi na spletnih straneh.
- Starši si že želijo v prihodnje informacije o varnosti na internetu prejemati od družine ali prijateljev (54%) in iz medijev (53%). V šoli bi informacije želelo dobiti 26% staršev, enak delež tudi na spletnih straneh z informacijah o varnosti in pri spletnih ponudnikih

2. UVOD

2.1. Splošni pregled

Otroci in mladi so v ospredju družbene in tehnološke revolucije, ki jo prinaša splet. Njihova izkušnja na spletu, pri čemer se vse mlajši poslužujejo online konvergentnih, mobilnih in omreženih medije, v v zgodovini tehnološkega napredka nima pravega predhodnika. Da pa bi lahko zagotovili maksimalno korist spleta in obenem minimizirali učinek negativnih plati, moramo bolje razumeti delovanje otrok v novem okolju. Veliko več moramo vedeti o tem, kako otroci grejo na splet, kakšna tveganja jih tam pričakujejo in kako se z njimi soočajo.

Poročilo predstavlja prvotne ugotovitve raziskave med 9 - 16 let starimi otroci in mladimi v Sloveniji s ciljem pridobivanja celovitega vpogleda v uravnavanje priložnosti in tveganj na spletu med slovenskimi otroci. Raziskava, ki je bila izvedena med majem in julijem 2010, primerja otroke glede na leta, spol in družbenoekonomski status. Prav tako predstavlja poglede otrok in tudi njihovih staršev ter izkušnje slovenskih otrok primerja z ostalimi v Evropi.

Raziskava je bila izvedena v okvirju večje meddržavne raziskave 25 evropskih držav mreže EU Kids Online, ki jo je podpira program Evropske komisije Varnejši internet. Projekt stremi k boljšemu razumevanju izkušenj in delovanj evropskih otrok in staršev na področju tvegane oziroma bolj varne rabe interneta in spletnih tehnologij ter na ta način izvajati informirano promocijo varnejšega delovanja na spletu med otroci. V EU Kids Online so vključene naslednje države: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Litva, Madžarska, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Slovenija, Španija, Švedska, Turčija in Združeno kraljestvo.

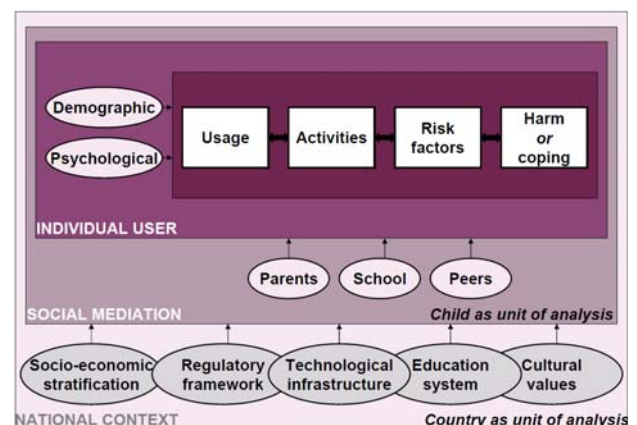
2.2. Teoretično ozadje

Teoretično ozadje projekta je obširneje razdelano v celotnem evropskem poročilu. Tam je v hipotezah navedeno sosledje dejavnikov vezanih na rabo interneta, ki potencialno oblikujejo otrokove negativne izkušnje na spletu. Pričujoče poročilo sledi tem smernicam in predstavlja sliko rabe interneta med otroci (pogostost, vir in lokacija rabe), pokriva tudi njihove dejavnosti na spletu

(izkoriščene priložnosti, razvite veščine in udeleževanje v tveganih praksah). V širšem kontekstu poročilo predstavlja sliko možnih tveganjih, s katerimi so se otroci na spletu srečali.

Možna spletna tveganja vključujejo pornografijo, ustrahovanje, pošiljanje/prejemanje seksualnih sporočil (ti. sexting) in off-line srečanja z osebami, ki so jih otroci spoznali na spletu. Poročilo se dotakne tudi tveganj vezanih na izpostavljenost neprimernim vsebinam in zlorabo osebnih podatkov. Potrebno je poudariti, da se poročilo posveča tudi dejanskim odzivom otrok na raznovrstne izkušnje na spletu. V kolikor se otroci z temi tveganji ne zmorejo soočiti, lahko raba spleta pripelje do škodljivih posledic. Vendar povezava med tveganji in negativnimi posledicami ni enoznačna, saj je za večino otrok škodljivost izkušenih tveganj nizka.

Slika 1: Zveza med rabo spleta, dejavnostmi na spletu in škodljivimi posledicami za otroka

Kot prikazuje Slika 1, na izkušnje otrok na spletu vpliva več zunanjih dejavnikov. V poročilu obravnavamo vpliv nekaterih demografskih dejavnikov: starosti otroka, spola in družbenoekonomskega statusa. Slednji je bil oblikovan s kombinacijo dveh mer: ravnijo izobrazbe in tipom poklica osebe, ki k proračunu gospodinjstva največ prispeva. Zaradi variabilnosti nacionalnih izobraževalnih sistemov je bila uporabljena mera mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja (ISCED).

Sledeča poročila EU Kids Online bodo obravnavala vlogo psiholoških dejavnikov (čustvene stiske, samoučinkovitost

in nagnjenost k tveganju), družbenih dejavnikov, ki oblikujejo delovanje otrok online in off-line (predvsem delovanje staršev, učiteljev in prijateljev in tudi ekonomski, družbeni ter kulturni dejavniki, ki oblikujejo delovanje na spletu na ravni posamezne države).

2.3. Metodologija

Posebej problematično je merjenje osebnih in občutljivih vidikov otrokovih izkušenj na spletu. EU Kids Online se loteva vprašanja tveganj na splet za evropske otroke s sklopom odgovorov na metodološka vprašanja, ki so se tekom projekta pojavljala. Raziskava je bila izpeljana s osebnimi (face to face) intervjuji pri otrocih doma. Vprašalnik je vključeval sklop občutljivih vprašanj, ki so jih otroci izpolnjevali samostojno in se tako izognili tveganju, da bi odgovore slišali starši, člani družine ali izpraševalec.

Privzeto metodologijo je potrdil LSE Research Ethics Committee in tekom celotne raziskave so se je skrbno pazilo na zagotavljanje vseh protokolov za varovanje pravic in dobrobiti otrok in družin. Po zaključku intervjuja sta vsak respondent in njegova družina prejela prospekt o varnosti na spletu in podrobnostmi o službah, ki jim v primeru tovrstnih težav lahko pomagajo.

Ključne točke oblikovane metodologije so:

- Kognitivno in pilotno testiranje za zagotavljanje otrokovega razumevanja vprašanj in natančnega vpogleda v otrokov odziv na vprašanja.
- Iskanje izčrpnih neposrednih podatkov otrok o njihovih izkušnjah na spletu.
- Ekvivalentna vprašanja za vsak tip tveganj, ki omogoča primerjavo tveganj med seboj in tudi med online in off-line sfero.
- Set primerjalnih vprašanj namenjen staršu, ki je najbolj vpleten v otrokovo rabo spleta.
- Mere vplivajočih dejavnikov, psihična ranljivost, družbena podpora in varne prakse.
- Nadaljnja vprašanja, ki iščejo odgovore o tem, kako s otroci soočajo s tveganju.
- Vključitev otrok starih 9 ali 10 let, ki so v raziskavah pogosto izključeni

Celoten pregled projektne metodologije, materialov, poročilo o tehnični plati terenskega dela in raziskovalne etike je na voljo na www.eukidsonline.net.

Na tem mestu opominjamo, da so rezultati Slovenije primerjani z rezultati ostalih držav in da se Evropa, pogosto navedena v tem poročilu, ne sklada povsem z mejami Evropske unije, četudi se s slednjo v večji meri prekriva. Prikazana povprečja sicer prikazujejo uteženo povprečje 25 držav, ki so vključene v projekt.

Raziskava se je v Sloveniji izvajala od maja 2010 do konca avgusta 2010, v tem času je bilo z metodo CAPI (računalniško podprto osebno anketiranje) anketiranih 1000 otrok. Sodelujoči otroci so bili izbrani s pomočjo metode »naključnega spehoda« (ang. Random walk) in pa v naprej izbranih gospodinjstvih, z otroci ustrezne starosti.

Skozi celotno poročilo se termin »otroci« nanaša na 9-16 let stare v Sloveniji, ki uporabljajo internet (po ocenah je takšnih 95%)– razen če ni navedeno kako drugače.

3. UPORABA

Kaj slovenski otroci, stari 9-16 let, pravijo o uporabi interneta? Osebni intervjuji z otroki so vključevali spekter vprašanj o tem, kako uporabljajo internet. Uporaba interneta je pri tem opredeljena kot dostop do interneta preko kakršnekoli naprave in v kateremkoli prostoru, v katerem otrok dostopa na splet.

3.1. Kje otroci dostopajo do interneta

Z razmahom mobilnih in osebnih naprav se vse bolj razlikujejo tudi načini, kako otroci dostopajo do spleta. Zunaj in naokoli ali v svoji sobi se otroci lahko izognejo nadzoru in do interneta dostopajo povsem zasebno. Medtem ko je v šolah uporaba interneta nadzorovana, so ponekod vse bolj popularne spletne kavarne, kjer otroci lahko na internet dostopajo brez nadzora.

Tabela 1: Kje otroci uporabljajo internet

% otrok, ki so izrazili, da za dostop do spleta uporabljajo naslednje prostore	
V dnevni sobi doma (ali drugem skupnem prostoru)	67
Pri prijatelju doma	58
V svoji sobi doma (ali drugi zasebni sobi, spalnici)	57
V šoli ali na fakulteti	50
Pri sorodniku doma	44
Ko si zunaj in naokoli	20
V javni knjižnici ali drugih javnih mestih	18
V spletni kavarni (javno dostopna internetna točka, cybercafé)	3
Poprečno število prostorov, kjer otroci uporabljajo internet	3,2

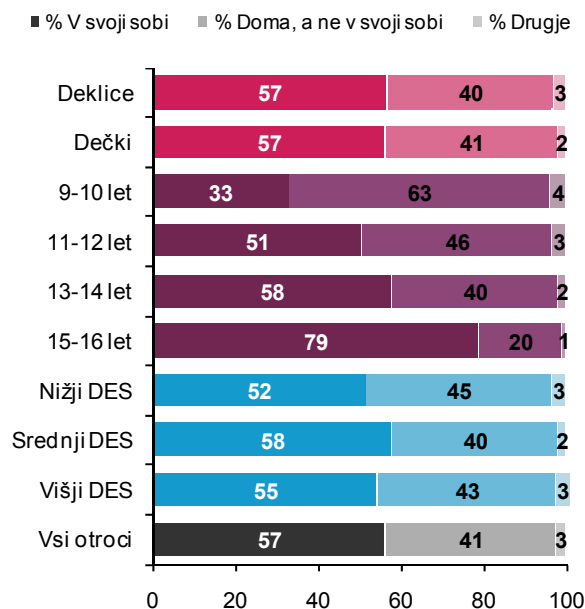
QC301a-h: Poglej na to kartico in mi povej v katerem od teh prostorov te dni uporabljaš internet? (Možnih več odgovorov) ¹

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

¹ Vse tabele in slike so opremljene s številom vprašanja. Kjer obstajajo za starejše in mlajše otroke različna vprašalnika, je navedena številka v vprašalniku za starejše otroke. Celotni vprašalniki so na voljo na www.eukidsonline.net.

- Kot prikazuje Tabela 1, največji delež otrok v Sloveniji do interneta dostopa v dnevni sobi doma oziroma v drugem skupnem prostoru (67%). Več kot polovica jih do interneta dostopa pri prijatelju doma, ali v svoji sobi in natanko polovica jih do interneta dostopa v šoli.
- Pri prostorih, v katerih otroci dostopajo do interneta prevladuje raznolikost, otroci namreč v povprečju dostopajo do interneta v treh različnih prostorih.
- Glede na evropsko povprečje je opaziti, da je med slovenskimi otroci več takih, ki do interneta dostopajo v skupnih prostorih doma (67% proti 62%) ali v lastni sobi (57% proti 49%). V primerjavi z evropskim povprečjem slovenski otroci do interneta tudi večkrat dostopajo v knjižnicah (18% proti 12%). Znatno več slovenskih otrok dostopa na splet mobilno, več jih tudi uporablja internet zunaj in naokoli (20% proti 9%). Nekaj več otrok v Sloveniji do interneta dostopa tudi pri prijateljih (58% proti 53%). V Evropi in Sloveniji pa je približno enak delež dostopanja do spleta pri sorodnikih (44% in 42%).
- V Sloveniji je v primerjavi z evropskim povprečjem znatno manjši delež otrok, ki dostopajo do interneta na šolah in fakultetah (50% SLO proti 63% v Evropi).

Slika 2: Uporaba interneta doma

QC301a-h: Poglej na to kartico in mi povej v katerem od teh prostorov te dni uporabljaš internet?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- Slika 2 prikazuje razlike v kraju dostopanja do interneta, natančneje, ali je le-ta v zasebnem prostoru ali skupnem. Opaziti je pričakovane razlike, ki nastajajo s starostjo. Najstarejši mladostniki imajo v večini (skoraj 80%) dostop do interneta v lastnem prostoru, medtem ko to velja le za slabo tretjino mlajših od 10 let.
- Spol nima nikakršnega vpliva na mesto dostopa do interneta.
- Družbeno-ekonomski status ne povzroča večjih razlik pri dostopanju do interneta v lastnih prostorih. Še več, otroci družin z visokim družbeno-ekonomskim statusom celo manj dostopajo do interneta v lastnih prostorih kot njihovi vrstniki srednjega družbeno-ekonomskega statusa. To pa je v rahlem nasprotju z rezultati vseh držav, kjer se nakazuje, da je pri otrocih iz okolja višjega statusa pogostejše dostopanje do spleta v lastnih prostorih.

Tabela 2: Naprave, preko katerih otroci dostopajo do interneta

% otrok, ki uporabljajo internet	
Skupni PC	69
Mobilni telefon	48
Svoj PC	47
Televizija	36
Svoj prenosni računalnik ali prenosni računalnik, ki ga največkrat uporabljaš in ga lahko vzameš v svojo sobo	19
Skupni prenosni računalnik	19
Igralna konzola kot je PlayStation, Wii, Nintendo	10
Druge ročne prenosne naprave (npr. Blackberry, iPod Touch ali iPhone)	8
Poprečno število naprav	2,6
Q300a-h Preko katere naprave dostopaš do interneta TE DNI? (Možnih več odgovorov)	

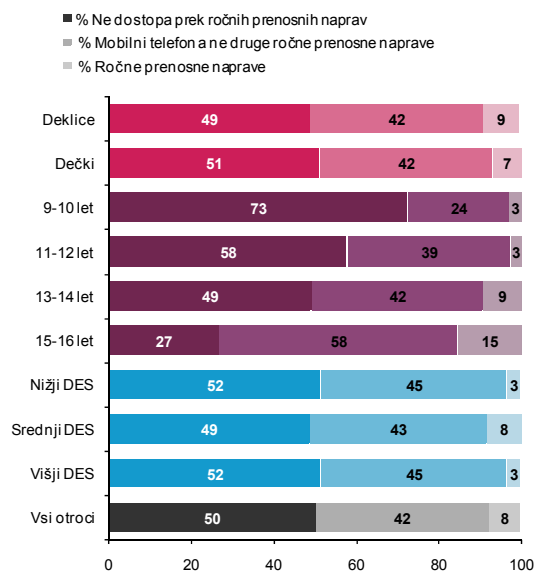
Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- Iz Tabele 2 je moč razbrati, da naprave, ki jih otroci osebno posedujejo, predstavljajo vse bolj pomemben način dostopa do interneta. Najpogosteje temu navkljub otroci do interneta dostopajo prek skupnega namiznega računalnika (69%), vendar mu takoj sledita mobilni telefon in lasten PC, oba uporablja slaba polovica otrok. Po petino otrok uporablja prenosne računalnike. Slovenski otroci v primerjavi z evropskim povprečjem veliko manj uporabljajo igralne konzole (10% proti 26%) in druge ročne prenosne naprave, ki

med slovenskimi otroci očitno še niso tako pogoste kot zgodov v Evropi.

- **Vsak otrok uporablja v povprečju 2,6 naprave za dostop do interneta.**

Slika 3: Dostopanje do internet otrok preko mobilnega telefona ali ročnih prenosnih naprav

Q300

h,e Preko katere naprave dostopaš do interneta TE DNI? (Možnih več odgovorov)

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- Slika 3 prikazuje, da slovenski otroci za dostopanje do interneta še niso prevzeli drugih ročnih prenosnih naprav in v veliko večji meri uporabljajo mobilni telefon.
- Kot je razvidno, spol med slovenskimi otroci ne povzroča večjih razlik v uporabi mobilnih ali ročnih prenosnih naprav.
- Najmlajši otroci (9-10 let) komaj kaj uporabljajo ročne prenosne naprave, a jih četrtnina do interneta dostopa prek mobilnih telefonov. Med najstniki jih več kot polovica uporablja mobilni telefon in 15% ročne prenosne naprave. Družbeno-ekonomski status se ne odraža v razlikah glede dostopa do interneta preko ročnih prenosnih naprav.
- Raba ročnih prenosnih naprav za dostopanje do interneta se manifestira dokaj različno med evropskimi državami. Med vsemi otroci v Sloveniji jih ročne prenosne ali mobilne naprave uporablja natanko polovica, v Evropi pa isto velja skupaj za le 34%.

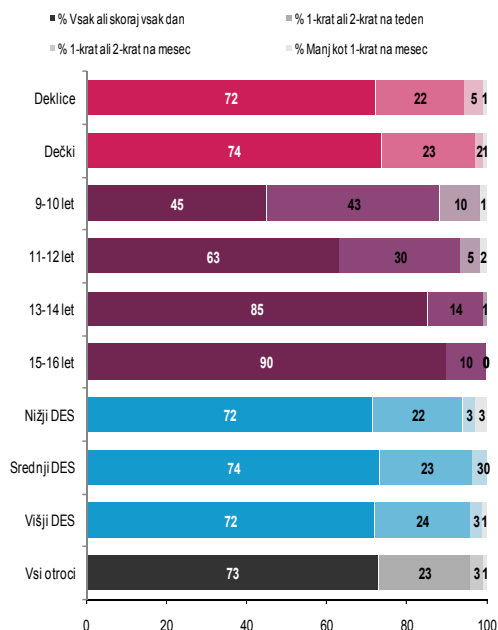
Pri dostopanju do spleta je potrebno upoštevati tudi več drugih dejavnikov: starost ob prvem dostopu, pogostost uporabe interneta in čas, ki ga otroci preživijo na spletu.

- Kratke ugotovitve so: na internet otroci dostopajo vse mlajši, med otroci vključenimi v raziskavo (starimi 9-16 let), je povprečna starost ob prvem dostopanju do spleta 9 let. Pri tem so mlajši otroci navedli 7 let kot starost pri vstopu na spletu, starejši najstniki pa 11 let.
- **Povprečna starost pri vstopu na splet med slovenskimi otroci je nekaj čez 8 let, kar jih umešča med mlajše v Evropi.**

Glede pogostosti uporabe interneta v Evropi je uporabnikov na dnevni ravni 60%, vsak tretji otrok internet uporablja enkrat ali dvakrat na teden. Preostali odstotek gre na splet dvakrat mesečno (5%) in 2% še redkeje.

- Če si pogledamo sliko rabe interneta med slovenskimi otroci, so podatki naslednji: skoraj tri četrtine otrok internet uporablja dnevno, nekaj manj kot četrtina enkrat ali dvakrat na teden, preostali 4 odstotki uporabljajo internet dvakrat na mesec ali manj pogosto.

Slika 4: Kako pogosto otroci uporabljajo internet

QC303: Kako pogosto uporabljaš internet?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

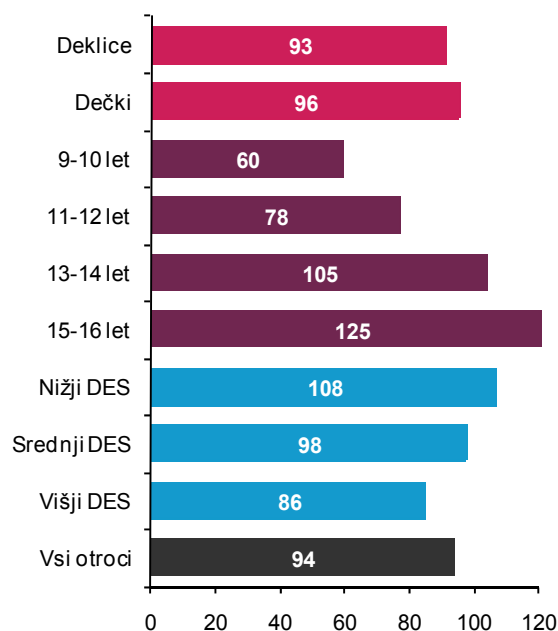
- **Pričakovana je znatno večja pogostost rabe interneta med starejšimi otroci (90% dnevne rabe**

med 15-16 letniki in le 45% med 9- in 10-letniki). Druga dva dejavnika, spol in družbeno-ekonomski status, ne povzročata pomembnejših razlik v rabi interneta.

Naslednje vprašanje, ki se postavlja, je koliko časa otrok povprečno preživi na spletu na povprečen dan. Mera porabe časa je bila sestavljena podobno kot pri oceni gledanja televizije, otroci so bili vprašani, koliko časa namenijo internetu na povprečen šolski in povprečen šole prost dan.

Na tem mestu opozorimo na težavnost merjenja časa preživetega na spletu, saj otroci pogosto težko ocenijo porabo časa. Problematično je tudi samo merjenje časa, saj ima otrok lahko vklopjen internet dalj časa, a medtem opravlja več drugih dejavnosti.

Slika 5: Koliko časa otrok preživi na spletu na povprečen dan (v minutah)

Tvorjeno iz spremenljivk QC304 in QC305: Koliko časa preživijo na internetu na normalni šolski/šole prost dan?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- **Povprečni čas, ki ga na internetu preživijo slovenski otroci stari 9-16 let, je 94 minut oziroma nekaj več kot poldruho uro.**
- Razlike v porabi časa na internetu glede na spol so minorne. Dečki preživijo na spletu le malenkost več časa (v povprečju 2 minuti več) kot deklice. Večja

odstopanja opazimo pri skupinah otrok različnih starosti; 9-10 let stari otroci na internetu preživijo povprečno 1 uro, 15- in 16-letniki pa več kot dve uri.

- **Različno od evropskega povprečja, je v Sloveniji znatno večji vpliv DES na porabo časa na internetu. Otroci najnižjega DES na internetu preživijo največ, 108 min, otroci srednjega DES na internetu preživijo slabih 100 min, v najvišjem DES na internetu preživijo slabo uro in pol (86 min).**

3.2. Digitalna pismenost in veščine digitalne varnosti

Digitalna pismenost oziroma medijska pismenost je vse bolj pomemben element otrokove uporabe interneta. Ocenjuje se, da sama izhaja iz in obenem spodbuja širine in globine otrokove dejavnosti na spletu. Oblikovalci politik predvidevajo, da bodo z osvojenimi digitalnimi veščinami otroci s spleta znali pridobiti vse več in bodo hkrati boljše

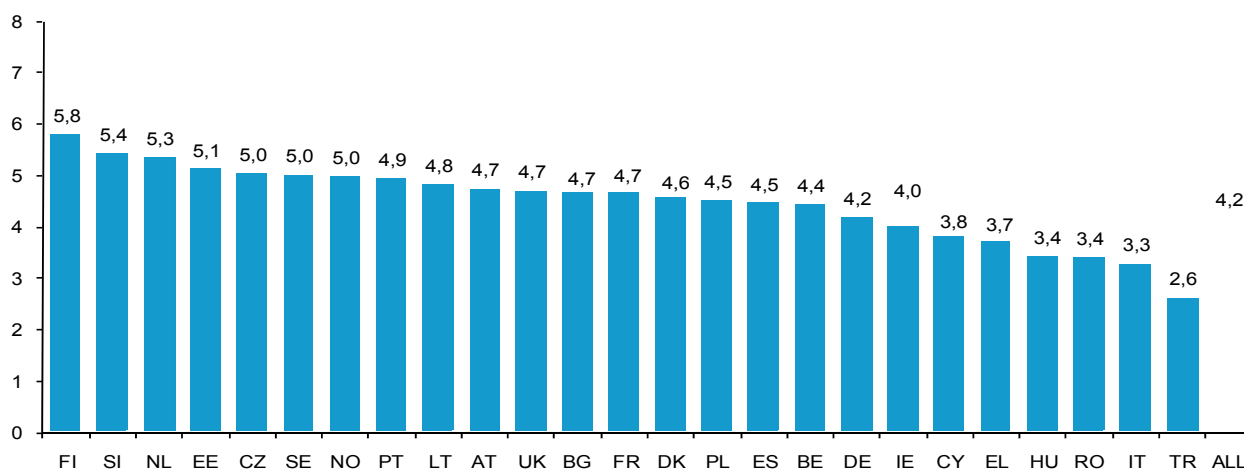
pripravljeni na tveganja, ki jih lahko čakajo na spletu. Digitalno pismenost se pogosto opredeljuje kot spekter veščin in kompetenc, veščine digitalne varnosti pa predstavljajo kot specifično podenoto digitalne ali medijske pismenosti.

Merjenje digitalne pismenosti, vključujoč veščine digitalne varnosti, je težavno, še posebej, ko se meri otrokova raba interneta, ki ne omogoča direktnega nadzora. Zato so za potrebe merjenja oblikovane 3 mere samoocenjevanja, ki med seboj pozitivno korelirajo.

Otroci stari 11-16 let so bili povprašani glede osmih specifičnih digitalnih veščin. Rezultati so razvidni v preglednici Tabela 3.

V povprečju, slovenski otroci obvladajo pet od osmih navedenih digitalnih veščin. S povprečjem 5,4 veščin od osmih so kar občutno nad evropskim povprečjem (4,2), kar Slovenijo umešča na drugo mesto, takoj za Finsko.

Slika 6: Povprečje osvojenih digitalnih veščin

QC320a-d in QC321a-d: In katere od teh stvari znaš narediti na internetu?

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet..

Večina otrok v Sloveniji zna zaznamovati spletno stran (81%). Otroci se znajo na spletu tudi zavarovati; 80% jih zna poiskati informacije o varni rabi interneta, le malce manj jih zna izbrisati zgodovino strani in upravljati z nastavitvami zasebnosti v profilu socialnega mreženja (78%). Manj kot polovica otrok pa bi znala spremeniti lastnosti filtrov.

- Tabela v nadaljevanju prikazuje znatne razlike v digitalnih veščinah med mlajšimi in starejšimi otroci.

Mlajši otroci (11-12 let) v grobem približno v polovici obvladajo navedene veščine, medtem ko starejši otroci (13-16 let) obvladajo večino veščin v 80 odstotkih. Znatno nižji delež tako za mlajše kot tudi starejše otroke je le pri veščini spreminjanja lastnosti filtrov.

- **Spol ima nekoliko večji vpliv na osvajanje digitalnih veščin med mlajšimi otroci (med 11. in 12. letom).** Mlajši dečki se v primerjavi z vrstnicami bolje znajdejo pri iskanju informacij, blokiranju

neželene pošte in spama, zaznamovanju strani in izbrisu zgodovine. Pri starejših otrocih se razlike med dečki in deklicami zmanjšajo, znatnejša razlika je zabeležena le pri spretnosti spremembe filtrov in obrambe pred neželjeno pošto.

Tabela 3: Digitalna pismenost in varnostne veščine otrok (starih 11-16 let)

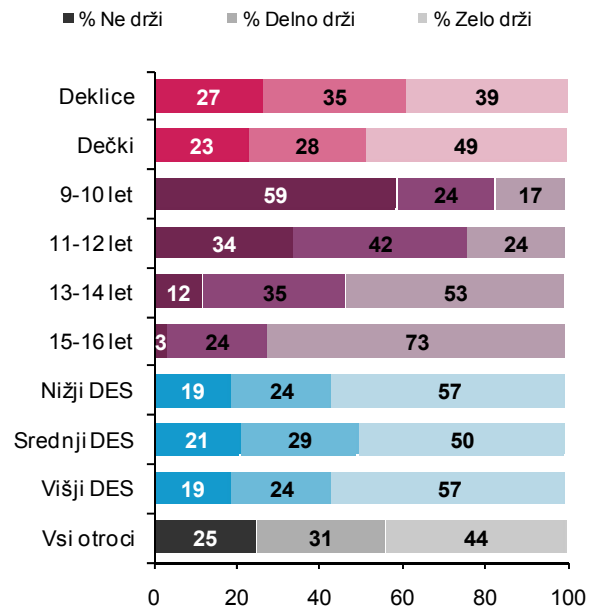
% tistih, ki znajo...	11-12 let stari		13-16 let stari		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Zaznamovati spletno stran	69	58	91	86	81
Poiskati informacije o varni uporabi interneta.	67	60	89	86	80
Izbrisati tvojo zgodovino strani, ki si jih obiskal/a	63	47	91	84	78
Spremeniti nastavitve zasebnosti v profilu socialnega mreženja.	57	55	86	89	78
Preprečiti sporočila tistega, od kogar jih ne želiš prejemati.	60	51	86	85	77
Primerjati različne spletne strani za odločitve o resničnosti informacij	54	51	79	76	70
Preprečiti neželjeno oglaševanje/pošto ali spam	47	34	80	70	65
Spremeniti lastnosti filtrov	19	18	59	42	41
Povprečno število veščin	4,1	3,5	6,4	5,9	5,4

QC320a-d in QC321a-d: In katere od teh stvari znaš narediti na internetu?

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet..

Kot dodatna ocena samozavesti pri uporabi interneta je bilo v anketo vključeno vprašanje, koliko za otroka velja »O internetu vem več kot moji starši«. Trditev so ocenjevali vsi otroci stari 9-16 let (Slika 8).

Slika 7: O internetu vem več kot moji starši

QC319a: Koliko držijo naslednje stvari? O internetu vem več kot moji starši.

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- Med slovenskimi otroci jih skoraj polovica (44%) trdno verjame, da o internetu vejo več kot njihovi starši. Nasprotno se vsak četrty ne strinja, da o internetu ve več kot njegovi starši. Slaba tretjina meni, da to drži le delno.
- V primerjavi znanja o internetu s svojimi starši se slovenski otroci ocenjujejo nekoliko višje kot njihovi evropski vrstniki. V Sloveniji se s trditvijo strinja 44% in v Evropi 38%.
- Dečki so pri glede znanja bolj samozavestni kot njihove vrstnice (49% dečkov in 39% deklic ocenjuje, da trditev zelo drži).

Pričakovano so pri znanju o internetu, ki presega znanje njihovih staršev bolj samozavestni starejši otroci. Le 3% se z trditvijo ne strinja med 15- in 16-letniki, medtem ko je odstotek pri najmlajših veliko večji – 59%. Vpliv družbeno-ekonomskega statusa je majhen, najmanj pa so glede svojega znanja o internetu samozavestni otroci srednjega DES.

3.3. Pretirana raba interneta

Pojav slehernega novega medija navadno spremlja javna polemika o vplivu na otrokov prosti čas in pozornost –

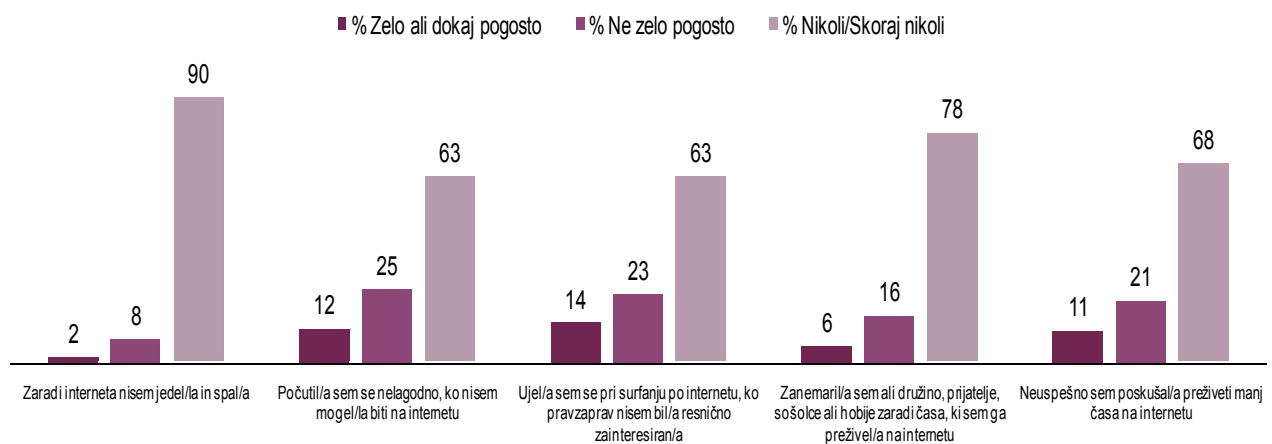
spomnimo se na televizijo in osebni računalnik. Zaskrbljenost glede odvisnosti od interneta narašča in zahteva vse več truda strokovnjakov, da bi odvisnost merili in jo morda celo primerjali z odvisnostjo od alkohola in mamil.

Vse bolj prevladuje konsenz, da pretirano rabo interneta velja natančneje raziskati. Izhajajoč iz predhodnih analiz odvisnosti od računalnika ali računalniških iger se želi oceniti, kdaj internet premaga otrokove družbene in osebne potrebe na način, da otroci sami tega več ne morejo nadzorovati. To se odraža v konceptu pretirane rabe interneta, ki predpostavlja posebno zvezo med

uporabo in koristmi. Obširnejša raba interneta se bo odražala v koristih le do neke točke, ko le-ta postane pretirana in uporaba interneta lahko postane problematična.

Vprašanja o pretirani rabi interneta so bila postavljena otrokom med 11 in 16 letom starosti, ki so bili vključeni v raziskavo *EU Kids Online*, rezultati so podani v Sliki 8. Prikazane mere so bile izbrane iz širše raziskave pretirane rabe interneta in ne upoštevajo le količino rabe, ampak tudi na posledice v oviranju družinskega življenja, šolskih obveznosti in občutka, da z aktivnostjo otrok ne more prenehati.

Slika 8: Pretirana raba internet med otroci (starimi 11-16 let)

QC144a-e: Kako pogosto se ti je katera izmed naslednjih stvari zgodila v PRETEKLEM LETU?

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

- Največ otrok (37%) se je »Ujelo pri surfanju po internetu, ko pravzaprav niso bili resnično zainteresirani. Enak delež je zabeležilo, da so se »Počutili nelagodno, ko niso mogli biti na internetu«. Najmanj otrok, natančneje vsak deseti je že doživelo da »zaradi interneta ni jedel ali spal«.
- V primerjavi z evropskim povprečjem je v Sloveniji očitno manj otrok zabeležilo, da so že občutili posamezno težavo povezano z uporabo interneta. To velja za vse trditve, razen za trditev, da se je otrok počutil nelagodno, ko ni mogel biti na internetu. Kaže se, da so slovenski otroci manj nagnjeni k negativnim posledicam pretirane rabe interneta..**

4. AKTIVNOSTI

4.1. Aktivnosti na spletu

Kaj na internetu počno slovenski otroci? V raziskavi so bili otroci vprašani, katere od navedenih aktivnosti so počeli preteklem mesecu.

Omeniti velja, da so bili pri posameznih aktivnostih v vprašalniku navedeni konkretni primeri (vsaka država je imela svoje primere).

V naslednji tabeli so prikazani deleži glede na posamezne aktivnosti po spolu in starosti.

- **V zadnjem mesecu je največ otrok na spletu gledalo video posnetke (86%), igralo spletne igre (80%) ali obiskovalo profile socialnih omrežij (74%). Najmanj otrok je v tem času pisalo blog (9%), preživljalo čas v virtualnem svetu (12%) ali bralo oziroma gledalo novice na spletu (13%).**
- Rezultati po starosti pokažejo, da so nekatere dejavnosti bolj priljubljene pri mlajših kot pri starejših in obratno. Nekoliko večji delež mlajših je igral spletne igre, medtem ko so starejši otroci v večji meri počeli vse ostale aktivnosti, npr. igrali igre z drugimi na internetu, gledali videoposnetke, objavljali fotografije, videe in glasbo za deljenje z drugimi, obiskovali profile socialnih omrežij, uporabljali elektronsko pošto.
- Tudi med dečki in deklicami obstajajo razlike. Tako so npr. dečki tisti, ki so v večji meri poročali o preživljanju časa v virtualnem svetu in igranju iger z drugimi na spletu, deklice pa v primerjavi z dečki v večji meri uporabljajo takojšnje sporočanje in prenašajo glasbo ali filme.
- **V povprečju je v preteklem mesecu otrok počel 7,3 navedene aktivnosti.** Več različnih aktivnosti so v povprečju počeli starejši otroci.

Tabela 4: Aktivnosti otrok na spletu v preteklem mesecu

% tistih, ki so počel...	9-12 let		13-16 let		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Gledanje video posnetkov	81	73	94	93	86
Igranje spletnih iger	91	83	85	64	80
Obiskovanje profilov socialnih omrežij	58	54	84	93	74
Pošiljanje / sprejemanje elekt. pošte	42	44	83	88	66
Uporaba takojšnjega sporočanja	37	46	77	81	62
Uporaba interneta za šolo	54	65	62	62	61
Objava fotografij, videa ali glasbe	29	35	66	73	53
Igranje iger z drugimi na internetu	50	35	63	33	46
Uporaba spletnih strani za deljenje datotek	24	14	63	52	41
Objava sporočila na spletni strani	18	18	51	54	37
Ustvarjanje osebe, žival ali avatarja	26	23	41	44	34
Prenašanje glasbe ali filmov	25	31	34	40	33
Uporaba spletne kamere	10	17	18	18	22
Obiskovanje klepetalnic	13	11	22	20	17
Branje/gledanje novic na spletu	7	7	17	20	13
Preživljanje časa v virtualnem svetu	13	9	20	7	12
Pisanje bloga	7	2	14	11	9
Povprečno število aktivnosti	5,7	5,5	8,9	8,4	7,3

QC102: kako pogosto si igral/a igrice na internetu v ZADNJIH 12-ih MESECIH? QC306a-d, QC308a-f and QC311a-f: In katero od naslednjih stvari si v PRETEKLEM MESECU počel/a na internetu? (več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

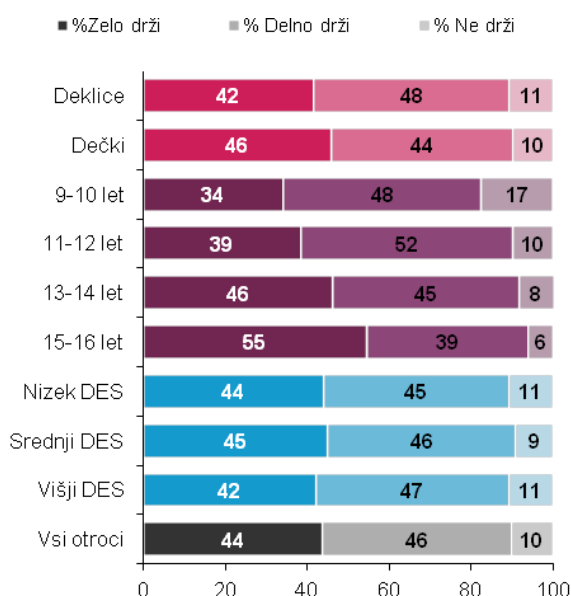

4.2. Percepcija kvalitete spletne vsebine

Vsi otroci v Evropi pa ne uživajo enakih možnosti, v nekaterih državah imajo otroci na spletu na voljo več vsebine kot v drugih državah. V raziskavi so otroci podali svojo oceno o kvaliteti ponujene spletne vsebine.

- Skoraj polovica otrok (48%) je zadovoljna s količino koristnih stvari za otroke na spletu. Da trditev o veliki količini koristnih stvari na spletu drži, meni 45% otrok, da na spletu ni dovolj stvari, ki so koristne za otroke, pa meni 7% otrok.

Slika 9: "Veliko je stvari na internetu, ki so koristne za otroke moje starosti"

QC319c: Koliko držijo naslednje stvari? Možni odgovori: ne drži, delno drži, zelo drži.

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- Rezultati kažejo, da so dečki s ponudbo koristne vsebine na spletu nekoliko bolj zadovoljni kot deklice – da trditev zelo drži pravi 51% dečkov in 45% deklic.
- S starostjo se zadovoljstvo z vsebinami za otroke povečuje. Tako je pri najmlajših 34% takšnih, ki pravijo, da splet ponuja veliko koristnih stvari za otroke (»zelo drži«), pri najstarejši, starih 15-16 let, pa je takšnih kar 59%.

- Otroci, ki imajo višji družbeno ekonomski status, so nekoliko bolj kritični glede vsebin kot drugi otroci. Da trditev zelo drži pravi 52% otrok nižjega DES in 45% otrok višjega DES.

4.3. Uporaba strani socialnega mreženja

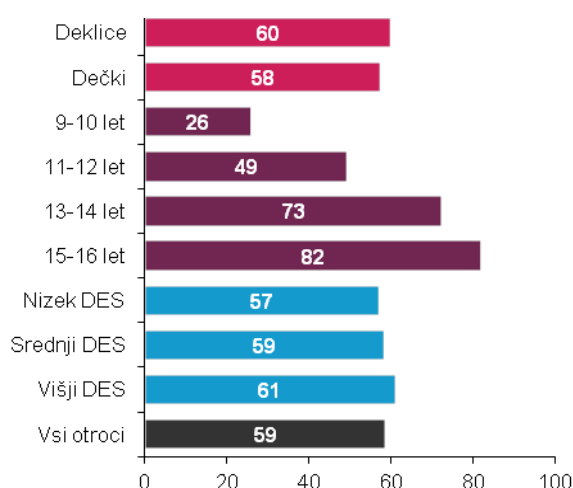
Spletne strani za socialno mreženje so med otroci v tem hipu ena najbolj priljubljenih spletnih aktivnosti.

Rezultati kažejo, da 60% evropskih otrok, starih od 9-16 let, uporablja spletne strani socialnega mreženja. Uporaba je lahko na eni strani aktivna (posodabljanje statusa, nalaganje fotografij...) ali bolj pasivna (zgolj obiskovanje profilov drugih). Vprašalnik raziskave je vključeval sklop, v katerem so bila vprašanja o pogostosti in načinu uporabe takšnih strani.

Slika v nadaljevanju prikazuje deleže otrok, ki imajo na spletni strani za socialno mreženje svoj profil.

- Kar 74% slovenskih otrok, starih 9-16 let ima ustvarjen na spletnih straneh socialnega mreženja profil, s čimer se uvrščajo precej nad evropsko povprečje.

Delež otrok, ki imajo lasten profil na spletnih straneh socialnega mreženja

QC313: Ali imaš na spletni strani socialnega mreženja, ki ga trenutno uporabljaš, SVOJ LASTEN profil?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

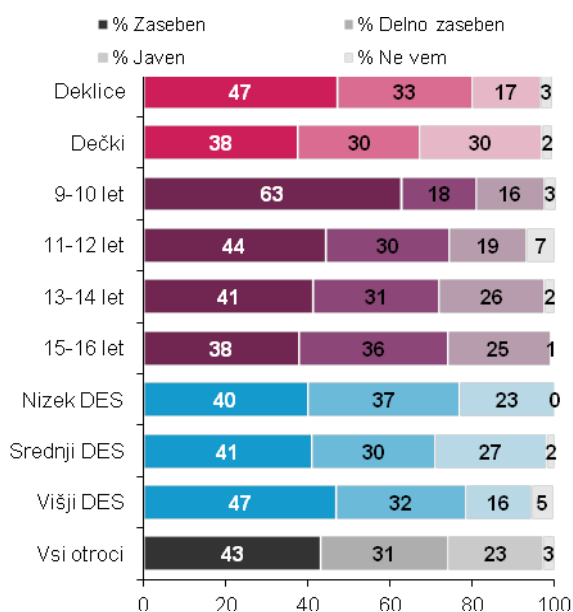
- **Glede na starost je opaziti, da se s starostjo večja delež tistih, ki imajo profil.** Pri najmlajših je takšnih 38%, pri tistih, ki pa so stari 15-16 let, je ta delež mnogo višji – uporablja velika večina, kar 92% otrok.
- Po družbeno ekonomskem statusu ni opaznih razlik, največ uporabnikov je med tistimi srednjega DES

4.4. Uporaba nastavitve zasebnosti

Otrokom je bilo v raziskavi postavljeno tudi vprašanje, ali uporabljajo nastavitve zasebnosti na svojih profilih na spletnih straneh za socialno mreženje.

- **Zaseben profil ima 43% otrok, 31% delno zaseben, 23% otrok pa na spletni strani stranih za socialno mreženje . Kakšne nastavitve imajo vključene, ne vedo 3% otrok.**

Slika 10: Uporaba nastavitve zasebnosti na profilih socialnega mreženja

QC317: Je tvoj profil nastavljen kot ...? Javen, da ga lahko vsakdo vidi, delno zaseben, tako da ga lahko vidijo prijatelji ali prijatelji mojega omrežja, zaseben, tako da ga lahko vidijo samo prijatelji, ne vem.

Vir: Vsi otroci, ki imajo profil na spletni stranih socialnega mreženja

- Deklice so za razliko od dečkov nekoliko bolj previdne, saj jih ima 47% profil nastavljen na

zasebno, med dečki je takšnih 30%. Med dečki je v primerjavi z deklicami veliko več tistih, ki ne vedo, kako imajo na svojem profilu nastavljene nastavitve zasebnosti.

- Slika pokaže, da starost vpliva na razlike. Pri najmlajših otrocih, je takšnih, ki imajo zaseben profil 63%, pri najstarejših pa 38%. **S starostjo se torej zmanjšuje delež tistih, ki imajo profil nastavljen na zasebno.**
- DES otroka glede na rezultate ne povzročata razlik v nastavitvah zasebnosti profila na spletnih straneh za socialno mreženje.

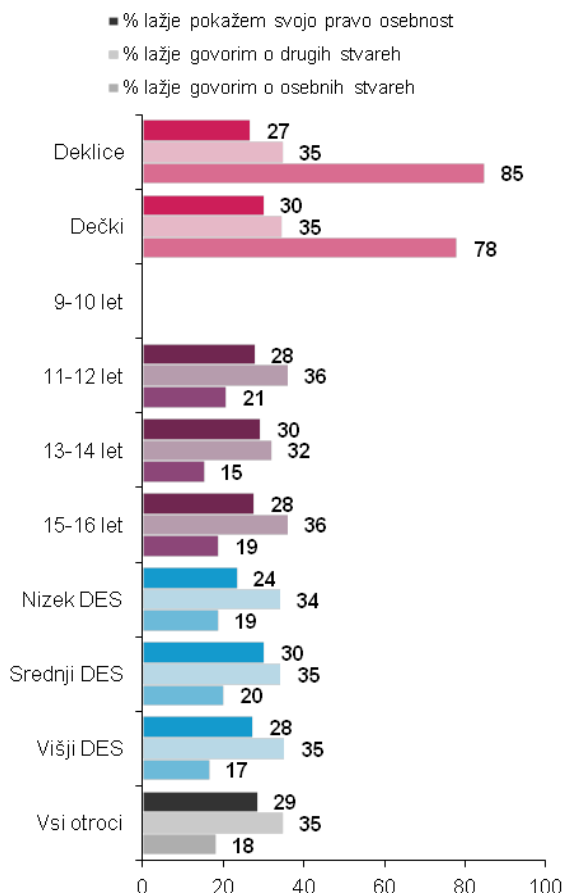
4.5. Pristop do online komunikacije

Študija je raziskala tudi, kakšen pristop imajo otroci do komunikacije na internetu – ali lažje pokažejo svoj pravi jaz, ali lažje komunicirajo kot v živo, ali lažje zaupajo osebne zadeve

- **Da na spletu lažje pokažejo svojo pravo osebnost pravi 29% otrok, starih 11 let in več. Nekoliko več (35%) jih pravi, da na spletu lažje govorijo o drugih stvareh, 18% pa da je po spletu lažje govoriti o osebnih stvareh.**

Slika 11: Online komunikacija (% starih 11+, delno drži ali zelo drži)

QC103: Koliko zate drži naslednje? Delež tistih, ki pravijo delno drži ali zelo drži

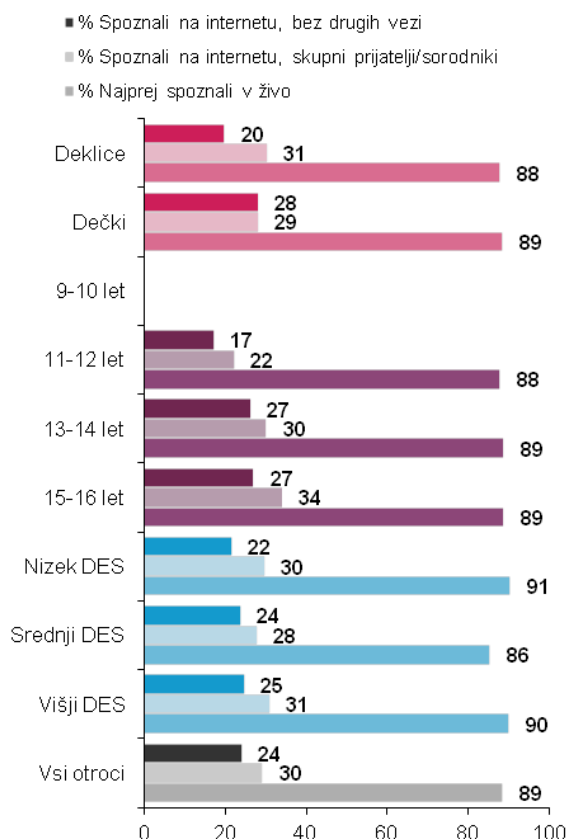
Vir: Vsi otroci, stari 11-16, ki uporabljajo internet.

- Analiza po spolu pokaže, da je deklicam nekoliko lažje na spletu govoriti o osebnih stvareh kot dečkom – tako pravi 85% deklic in 78% dečkov.
- Opaznejših razlik pri strinjanju s trditvami o komunikaciji na spletu glede na starostne skupine ni mogoče opaziti.
- DES nima vpliva na strinjanje s trditvami o komunikaciji na spletu.

Naslednja slika prikazuje naravo spletnih stikov otrok – ali so osebe, s katerimi komunicirajo spoznali na spletu, ali so jih poznali že od prej.

- Velika večina (89%) otrok je osebe, s katerimi komunicirajo prek spleta, najprej spoznala v živo.** Na internetu je osebe, s katerimi imajo skupne prijatelje ali sorodnike, spoznalo 30% otrok, 24% otrok pa komunicira z osebami, ki so jih spoznali na internetu in nimajo skupnih poznanstev.

Slika 12: Narava online stikov (11+)

QC310 310: Prebral/a ti bom stvari za katere si mi pravkar povedal/a, da si jih počel/a. Za vsako stvar bi rad/a, da mi poveš s katerimi ljudmi si imel/a kontakt pri početju teh stvari.. Moni odgovori: Ljudje, ki si jih najprej srečal/a v živo, ljudje, ki si jih najprej srečal/a na internetu, a so prijatelji ali družina drugih ljudi, ki jih poznaš osebno, ljudje, ki si jih najprej srečal/a na internetu, a niso na noben način povezani s tvojim življenjem izven internetaet. (Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet in so odgovorili z vsaj enim veljavnim odgoovorom na vprašanje o naravi njihovih online stikov.

- Po spolu ni opaziti večjih razlik, le pri dečkih je nekoliko več tistih, ki so stike spoznali na internetu – brez skupnih poznanstev.
- S starostjo se po pričakovanjih večja delež tistih, ki so svoje stike spoznali na spletu. Pri najmlajših je tistih, ki so spoznali na internetu in z osebami nimajo skupnih poznanstev, 17%, pri najstarejših pa je takšnih 27% otrok.
- Družbeno ekonomski status glede na rezultate ne povzroča kakšnih videjših razlik..
- Večina otrok v preteklem letu ni poslala osebnih podatkov nekomu, ki ga še ni srečala v živo**, prav tako se na spletu ni pretvarjala, da je drugačna oseba, večina pa tudi ni poslala sliko ali video sebe nekomu, ki ga še ni srečala v živo (vse 80% in več).

V nadaljevanju pa je analizirano vprašanje, ki se nanaša na dejanja otrok v povezavi s spletnimi stiki.

- Malo manj kot tretjina (29%) otrok je v zadnjem letu iskala nove prijatelje na spletu mesečno** in bolj pogosto, 25% jih je to počelo manj kot mesečno, skoraj polovica (46%) pa na internetu nikoli ni iskala novih prijateljev.
- Ljudi, ki jih še nikoli niso srečali v živo, je med stike vsaj mesečno dodajalo 22% otrok**, nikoli pa to v zadnjem letu ni počelo 54% otrok.

Tabela 5: Dejanja otrok v povezavi z internetnimi stiki

% tistih, ki so v zadnjih 12 mesecih...	Nikoli v zadnjem letu	Manj kot mesečno	Bolj pogosto
Iskal/a nove prijatelje na internetu	46	25	29
Med svoje stike ali naslove dodajal/a ljudi, ki jih nisem še nikoli srečal/a v živo	54	24	22
Poslal/a osebne podatke nekomu, ki ga nisem še nikoli srečal/a v živo	80	12	8
Na internetu sem se pretvarjal/a, da sem drugačna oseba kot sem v resnici	83	12	5
Poslal/a sliko ali video posnetek sebe nekomu, ki ga še nisem nikoli srečal/a v živo	86	9	5

QC145a-c in QC146a-b: Si v ZADNJEM LETU naredil/a katero od naslednjih stvari; če DA, kako pogosto si naredil/a katero od teh stvari?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

5. TVEGANJA IN NEGATIVNE POSLEDICE

5.1. Merjenje negativnih izkušenj

V raziskavi se je s sklopom odprtih in zaprtih vprašanj skušalo pridobiti odgovore otrok glede občutljive teme njihovih izkušenj na spletu, skozi katere lahko otroci pridejo v stik z različnimi tveganji. V vprašalniku je bil privzet enoten pristop, ki se je ponavljal za vsak sklop (moteče izkušnje, sporočila s spolno vsebino, ustrahovanje itd), kjer se je otroke najprej vprašalo, ali so jih določene izkušnje na spletu vznemirile. Podano je bilo dodatno pojasnilo, kaj pomeni »vznemirilo« - pojasnjeno je blo, da se je otrok pri tem počutil neprijetno, se je razburil ali si želel, da tega ne bi videl. Na kočljiva vprašanja so otroci odgovorjali samostojno, da bi se tako izognili vplivu in očitkom staršev (zaradi nevarnega, tveganega ali neželenega početja otrok).

Po uvodu se je otrokom zastavilo naslednja vprašanja:

- *Ali misliš, da so na internetu stvari, ki ljudi tvoje starosti na kakršenkoli način moti?*
- *Si v PRETEKLEM LETU na internetu doživela karkoli, kar te je vznemirilo?*

Izprašalo se je tudi starše :

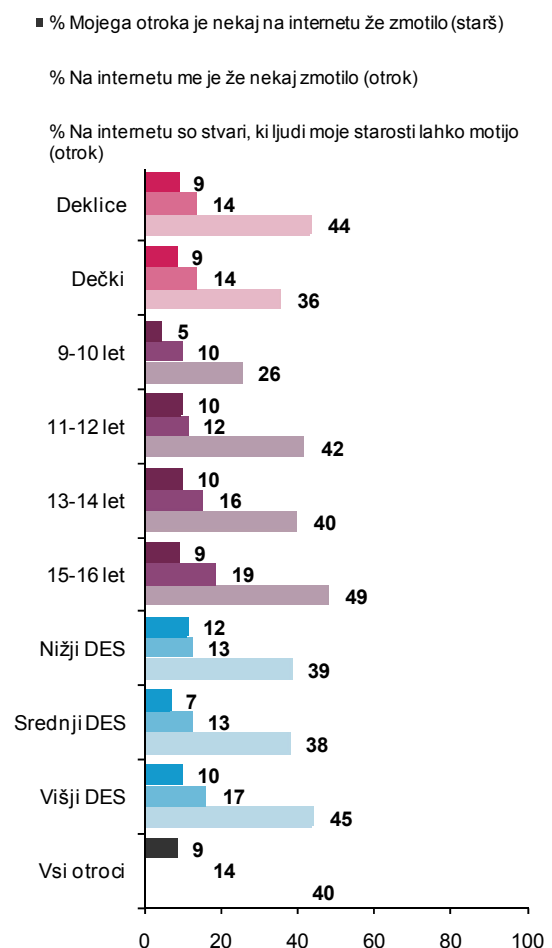
- *Koliko ste seznanjeni, ali je vaš otrok v PRETEKLEM LETU doživel na internetu kaj, kar ga je vznemirilo? [Možen en odgovor]*

Odgovori otrok in staršev so prikazani na Sliki 13 v nadaljevanju:

- Ne preseneča, da je ocena otrok glede lastnih negativnih izkušenj približno trikrat nižja kot ocena možnosti negativnih izkušenj za njihove vrstnike (14% lastne izkušnje proti 40% ocene nevarnosti v spletnem okolju za vrstnike).
- **Dva izmed petih otrok ocenjujeta, da internet ni varno okolje za otroke njune starosti; delež evropskih otrok, ki ocenjujejo enako, je še večji (55%).**
- **Najbolj kritični do nevarnosti spletnega okolja so najstarejši otroci, glede na spol pa so bolj kritične**

deklice in glede na družbeno-ekonomski status so najbolj kritični otroci visokega DES.

Slika 13: Izkušnje na internetu, ki so otroke zmotile, z vidika otrok in staršev

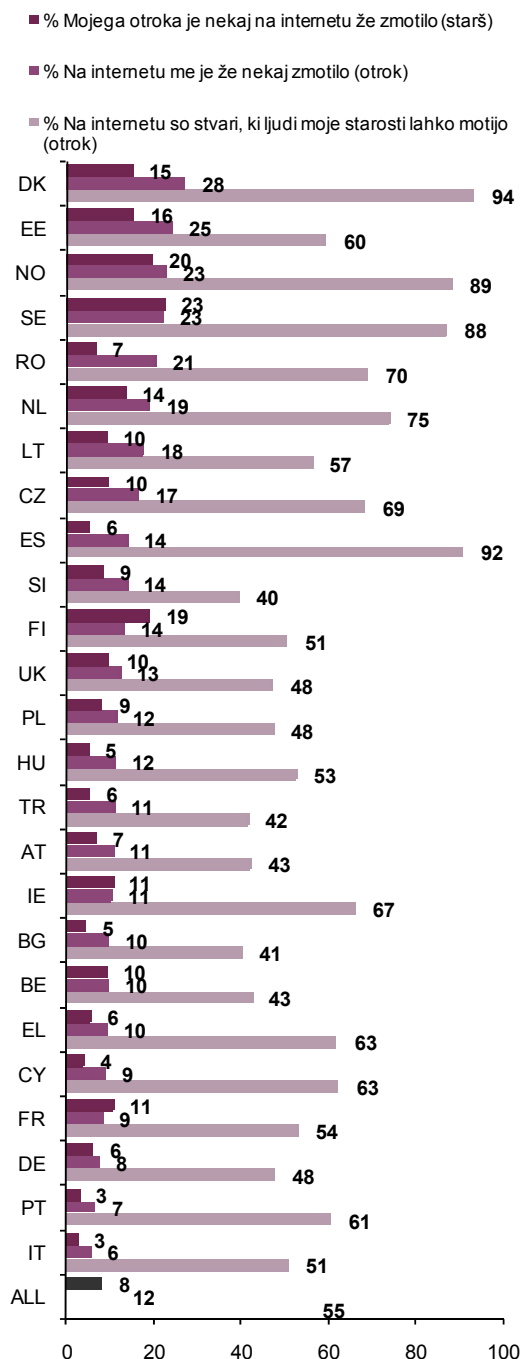
QC110: Si v PRETEKLEM LETU na internetu videl/a ali doživel/a karkoli, kar te je vznemirilo? Na primer, si se zato počutil/a neprijetno, si se razburil/a ali si želel/a, da tega ne bi videl/a. QP228: Kolikor ste seznanjeni, ali je vaš otrok v PRETEKLEM LETU videl ali doživel na internetu kaj, kar ga je vznemirilo? QC322: Ali misliš, da so na internetu stvari, ki ljudi tvoje starosti na kakršenkoli način moti?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden od staršev.

- Največ slovenskih otrok, ki so doživeli negativne izkušnje na spletu, pripada skupini 15 in 16-letnikov.
- Največ staršev (12%), ki je prepoznalo negativne izkušnje njihovih otrok na spletu, pripada skupini nižjega družbeno-ekonomskega statusa.
- Raziskava je pokazala, da je med otroci višjega DES največ negativnih izkušenj na spletu (17% pri višjem DES in 13% pri nižjem DES), a se to ne odraža v seznanjenosti staršev (10% pri višjem DES in 12% pri nižjem DES). Starši višjega statusa, kot nakazuje raziskava, v večji meri podcenjujejo negativne izkušnje, ki jih njihovi otroci doživljajo na spletu.
- V primerjavi s sliko Evrope, so slovenski otroci glede splošne nevarnosti spleta znatno manj zaskrbljeni kot njihovi evropski vrstniki. Ocene staršev slovenskih in evropskih staršev so povsem primerljive, medtem ko pa je med slovenskimi otroci zabeleženih malenkost več primerov lastnih negativnih izkušenj.
- Slika evropskih držav prikazuje tudi umestitev Slovenije. Opaziti je, da so slovenski otroci najbolj zaupljivi v Evropi glede varnosti spletnega okolja. Na drugi strani pa se uvrščajo v zgornjo polovico po zabeležih negativnih izkušnjah otrok na spletu in na sredino po oceni staršev o negativnih izkušnjah njihovih otrok na internetu.

Slika 14: Izkušnje na internetu, ki so otroke zmotile, z vidika otrok in staršev

QC110: Si v PRETEKLEM LETU na internetu videl/a ali doživel/a karkoli, kar te je vznemirilo? QP228: Kolikor ste seznanjeni, ali je vaš otrok v PRETEKLEM LETU videl ali doživel na internetu kaj, kar ga je vznemirilo? QC322: Ali misliš, da so na internetu stvari, ki ljudi tvoje starosti na kakršenkoli način moti?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden od staršev.

5.2. Podobe s spolno vsebino na internetu

Pornografije ni lahko opredeliti, saj zajema celoten spekter od povsem vsakdanjih podob do nelegalnih vsebin. Zaradi etičnih pomislekov v pričujoči raziskavi s ciljno populacijo otrok, pojma ni bilo moč natančno opredeliti, saj bi z natančnejšimi opredelitvami otrokom predstavili pojave, ki jim do takrat niso bili poznani. Zatorej se v vprašalniku sam termin pornografije niti ne pojavlja, četudi je v širšem pomenu le-ta prav tako del raziskave.

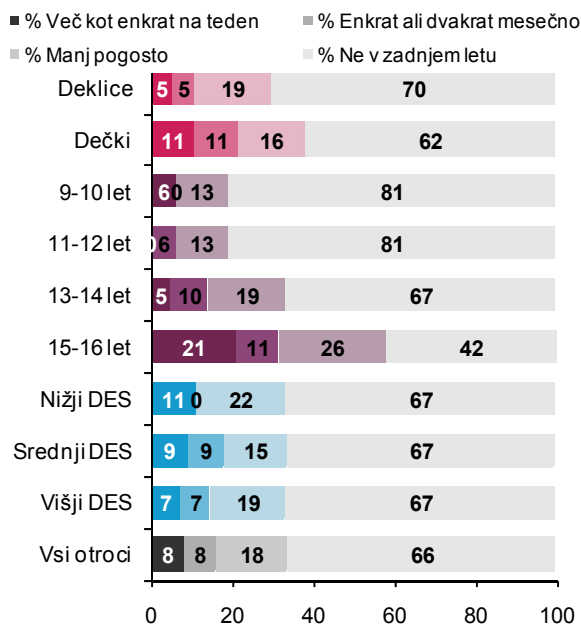
Vprašanja, ki zadevajo pornografijo, so bila zastavljena na naslednji način:

“V preteklem letu si videl/a veliko različnih podob – slik, fotografij, video posnetkov itn. Včasih so le-te lahko očitno povezane s spolnostjo – na primer lahko kažejo gole ljudi ali ljudi pri spolnih odnosih.”

Izpostavljenost podobam s spolno je bila v raziskavi merjena s: *“Si videl karkoli takšnega v ZADNJEM LETU?”* Error! Reference source not found. desno prikazuje, da večina (dve tretjini) 9-16 let starih otrok praviloma še ni imela stika s podobami s spolno vsebino, v offline ali online sferi.

- **Z drugimi besedami, tretjina otrok se je v zadnjem letu že srečala s podobami s spolno vsebino. Pri tem več kot polovica manj pogosto kot na mesečni ravni, približno po četrtno pa je pornografijo offline ali online videlo nekajkrat mesečno ali tedensko.**
- Pri stiku s podobami s spolno vsebino je očiten vpliv starosti, več kot polovica najstarejših otrok v raziskavi je že imelo stik s tovrstnimi podobami, medtem ko isto velja za slabo petino najmlajših otrok.
- Primerjava po spolu pokaže, da so dečki le nekoliko bolj izpostavljeni podobam s spolno vsebino (stik s tem je imelo že 38% dečkov in 29% deklic).
- Glede na izsledke raziskave EUKidsOnline družbeno-ekonomski status praviloma ne prinaša razlik v stiku s podobami s spolno vsebino.

Slika 15: Otroci, ki so videli podobe s spolno vsebino offline ali online v zadnjem letu

QC129: Kako pogosto si v ZADNJEM LETU videla te stvari [kakršnokoli podobo s spolno vsebino]?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

Otroci so izpostavljeni pornografskim vsebinam preko različnih medijev (glej tabelo v nadaljevanju):

- **Največ otrok je podobe s spolno vsebino videlo na spletnih straneh, natančneje vsak četrty otrok v Sloveniji. Nekaj manj na televiziji (22%), vsak šesti otrok pa je s tovrstnimi podobami prišel v stik preko revij ali knjig. Znatno manjši delež je do pornografije dostopalo preko različnih spletnih strani (9%).**
- **Le 1% otrok je do podob s spolno vsebino prišlo prek mobilnega telefona ali ti. bluetootha.**
- Starost otrok se sicer odraža v povečanju dostopa do podob s spolno vsebino, a opaznejših razlik glede na medij raziskava ni zabeležila.
- Primerjava z Evropo prikaže zanimiva odstopanja. Slovenski otroci precej več dostopajo do pornografije preko spletnih strani (SLO 25% proti evropskim 14%). Slovenski otroci znatno več pornografije vidijo na televiziji, videih ali DVDjih (23% proti 12% v Evropi) in dvakrat več otrok v Sloveniji se je s podobami s spolno vsebino srečalo v revijah in knjigah (17% proti 7%).

Tabela 6: Otroci, ki so v zadnjem letu videli kakršnokoli podobo s spolno vsebino, po starosti

QC130a-f: Na katerem, če sploh, od teh mest si videl/a takšne

%	Starost				Vsi
	9-10	11-12	13-14	15-16	
Na katerikoli spletni strani	14	13	25	44	25
Na televiziji, filmu ali video posnetku/DVD	12	13	22	40	22
V reviji ali knjigi	11	10	16	29	17
Na mobilnem telefonu	1	0	0	3	1
Prek mrdrega žarka /Bluetooth	0	0	0	0	0
Videl offline ali online	23	23	34	58	35

stvari v ZADNJEM LETU? (Možnih več odgovorov)

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

Raziskava je potrdila pogosto prepričanje, da so dečki več v stiku s pornografijo kot njihove vrstnice. To odstopanje je najbolj očitno pri dostopanju do podob s spolno vsebino na različnih spletnih strani med starejšimi otroci (41% dečkov in 27% deklic). Večje razlike so zabeležene pri dostopanju prek televizije in poprej omenjenih spletnih strani. Pri revijah in knjigah so dečki le nekoliko (14% proti 7%) bolj v stiku s pornografijo. Natančnejši pregled je na voljo v tabeli spodaj.

Tabela 7: Otroci, ki so v zadnjem letu videli kakršnokoli podobo s spolno vsebino, po spolu in starosti

%	9-12 let		13-16 let		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Na katerikoli spletni strani	17	10	41	27	25
Na televiziji, filmu ali video posnetku/DVD	17	8	37	25	23
V reviji ali knjigi	14	7	23	22	17
Na mobilnem telefonu	1	1	1	2	1
Prek mrdrega žarka /Bluetooth	0	0	0	0	0
Videl offline ali online	27	18	51	40	35

QC130a-f: Na katerem, če sploh, od teh mest si videl/a takšne stvari v ZADNJEM LETU? (Možnih več odgovorov)

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

Postavlja se tudi vprašanje, kakšne so podobe s spolno vsebino, s katerimi se otroci srečujejo. To vprašanje je bilo postavljeno otrokom starejšim od 11 let. Rezultati sledijo v preglednici v nadaljevanju.

- **Najpogosteje so otroci videli fotografijo ali video nekoga golega, tovrstne podob je videlo skoraj štiri petine otrok, ki so že videli podobe s spolno vsebino.** V splošnem se je 22% otrok, starih 11-16 let, srečalo s prav takimi podobami pornografije. Delež slovenskih otrok je celo dvakrat višji od evropskega povprečja (22% proti 11%)
- **En izmed sedmih otrok je na spletu že videl ljudi med spolnim odnosom, podoben delež je izjavilo, da so že videli fotografije in videe spolovil.**
- Manj pogosto so otroci videli posnetke ali fotografije nasilnih spolnih odnosov (3%) ali kaj drugega (1%).
- **Med otroci, ki so se na internetu že srečali s podobami s spolno vsebino, jih je 80% videlo nekoga golega, približno polovica slike spolovil in več kot polovica prizore spolnega odnosa. Manjši delež, desetina otrok se je srečala tudi s posnetki nasilnega spolnega odnosa in 7% otrok z drugimi vrstami spolnih odnosov.**

Tabela 8: Katere podobe s spolno vsebino so otroci videli v zadnjem letu, po starosti (11 let+)

%	Age				All
	9-10	11-12	13-14	15-16	
Fotografije ali video posnetke nekoga golega	b.o.	7	19	37	22
Fotografije ali video posnetke spolovil	b.o.	3	11	24	13
Fotografije ali video posnetke ljudi med spolnimi odnosi	b.o.	6	11	25	14
Fotografije ali video posnetke, ki prikazujejo nasilne spolne odnose	b.o.	0	1	7	3
Nekaj drugega	b.o.	1	2	3	2
Videl podobe s spolno vsebino na kakršni koli spletni strani	14	13	25	44	25

QC133: Katero, če sploh, od teh stvari si videl/a v ZADNJEM LETU na spletni strani? (Možnih več odgovorov)

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

Predhodne raziskave so spodbudile vprašanja, koliko starši dejansko vedo o otrokovih izkušnjah na spletu. Vpogled staršev je namreč potreben, da le-ti lahko nudijo podporo in vodenje svojim otrokom. Odlika pričujoče raziskave je možnost primerjave med odgovori staršev in otrok, in tako lahko v naslednji tabeli prikažemo, koliko se starši zavedajo izkušenj lastnih otrok.

Tabela 9: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o stiku otrok s podobami s spolno vsebino na internetu

Otrok je na internetu že videl podobe s spolno vsebino	Otrokov odgovor	
	Da	Ne
% Odgovor starša		
Da	49	23
Ne	28	52
Ne vem	23	25
	100	100

QP235: Kolikor je vam znano, ali je vaš otrok v PRETEKLEM LETU naredil katero od naslednjih stvari, Videl/a na internetu sliko s pornografsko vsebino – npr. kazanje golih ljudi ali ljudi pri spolnem odnosu.

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in en njihovih staršev.

- **V Evropi, je pri otrocih, ki so že videli podobe s spolno vsebino, to prepoznalo 35% njihovih staršev- Četrtnina »ne ve« in 40% zmotno meni, da njihovi otroci še niso imeli stika s podobami s spolno vsebino.**
- **Polovica slovenskih staršev je uspešno prepoznalo, da je njihov otrok že imel stik s podobami s spolno vsebino (jih je videl). Nekaj več kot četrtnina zmotno meni, da za njihovega otroka to ne velja, »ne vem « pa je izbralo nekaj manj kot četrtnina staršev.**

Kdaj se tveganje preobrazí v negativne posledice, saj kot smo že poudarili v začetku - tveganje pomeni možnost negativnih posledic in ne dejanskih rezultatov. Čeprav zaenkrat ostajamo brez potrdila o enoznačnem vplivu podob s spolno vsebino, moramo upoštevati, da tovrstne podobe nimajo enotnega negativnega vpliva in lahko otroci po stiku s podobami s spolno vsebino ostanejo povsem neprizadeti. Obenem lahko iste podobe pri posameznih otrokih povzročí hujše posledice – jih vznemiri ob trenutku stika, jih spravi v skrb kasneje ali

celo povzročá spremembe v odnosu, ki oblikuje posameznikovo nadaljnje obnašanje..

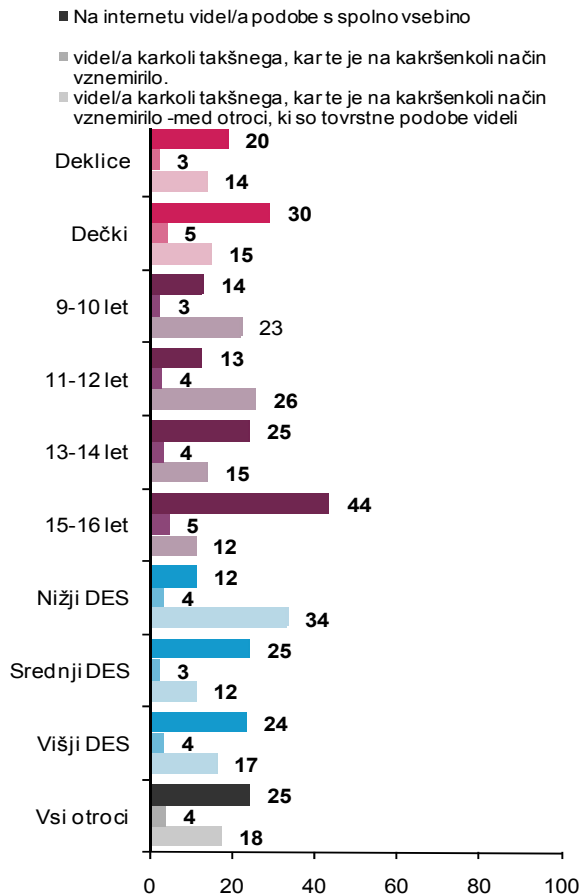
Tekom raziskave *EU Kids Online* se je otroke vprašalo o njihovih izkušnjah na spletu. Pri tem se je skušalo ne povezovati izkušnje in negativnih posledic, zato se je nadaljnja vprašanja namenilo tistim, ki so videli podobe s spolno vsebino. Vprašanje je bilo oblikovano na naslednji način:

Včasih ni nič narobe, če vidimo podobe o spolnosti. Včasih pa tudi je. Ali si v ZADNJEM LETU videl/a karkoli takšnega kar te je na kakršenkoli način vznemirilo. Na primer, si se počutil/a vznemirjeno, razburjeno ali si imel/a občutek, da tega ne bil smel/a videti?

Na ta način se je želelo raziskati dejavnike tveganja (v konkretnem primeru izpostavljenost podobam s spolno vsebino) in delež negativnih posledí, ki jih je otrok subjektivno zaznal.

- **V celotni Evropi, je negativne posledice po stiku s podobo s spolno vsebino zabeležilo le 32% oziroma skupno le 4% otrok.**

Slika 16: Otrok je videl podobe s spolno vsebino in ga je to vznemirilo

QC131: Si mogoče v ZADNJEM LETU videl/a katero od teh stvari na katerikoli spletni strani? In QC134: Ali si v ZADNJEM LETU videl/a karkoli takšnega kar te je na kakršenkoli način vznemirilo.

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet. / Vsi otroci, ki so videli podobe s spolno vsebino na katerikoli spletni strani.

V poročilu vseh držav se še natančneje posvetimo, koliko je posamezna zadeva otroka vznemirila, komu so se o tem zaupali, koliko dolg o je vznemirjenost trajala. V tem delu dodajamo le ilustrativni pregled (glej sliko v nadaljevanju), ki nakazuje, da imajo otroci v relativno manjšem deležu že izkušnje z videnjem podob s spolno vsebino (okoli četrtina otrok). V večini primerov je delež otrok, ki so podobe videli in jih je videna podoba vznemirila še manjši (v največ primerih okoli petina otrok).

5.3. Žaljivo in neprijetno obnašanje na internetu

Ustrahovanje oziroma izpostavljenost žaljivemu in neprijetnemu obnašanju je eno izmed pogostih tveganj, ki

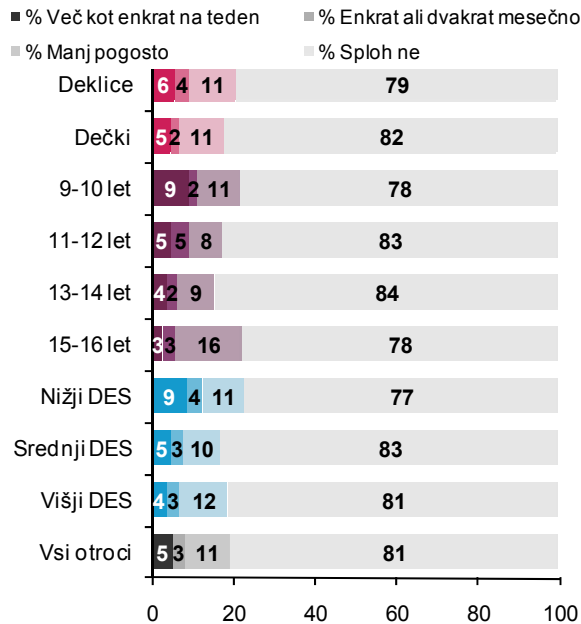
se pojavlja pri uporabi interneta. Ustrahovanje se oblikuje med vrstniki, ko se med seboj obnašajo ogrožujoče. Kot pri pornografiji se tudi pri ustrahovanju ponavlja problematika enotne definicije, zato je v raziskavi termin predstavljen opisali na naslednji način:

»Včasih otroci ali najstniki rečejo ali naredijo nekaj žaljivega ali neprijetnega nekemu drugemu. To se lahko zgodi na različne načine skozi različno obdobje. Na primer to lahko vključuje: Držanje nekoga na način, ki mu ni všeč, brcanje ali potiskanje nekoga, izpuščanje nekoga iz dejavnosti«

Izpraševalec je dodatno pojasnil, da gre lahko za dogodke »v živo«, preko mobilnega telefona, ali interneta: e-maila, družbenih omrežij. Tu je potrebno opozoriti, da je cilj raziskave umestiti spletno ustrahovanje v kontekst ostalega nadlegovanja in ustrahovanja offline. Po uvodu se je otroke vprašalo: »Se je v PRETEKLEM LETU kdo do tebe obnašal na žaljiv ali neprijeten način?«

- Slika na naslednji strani prikaže, da je bil že vsak peti otrok (19%) v zadnjem letu ustrahovan, offline ali online. Natančneje, 5% otrok celo priča, da so ustrahovanja deležni večkrat tedensko.
- Zanimivo je opaziti, da je ustrahovanje v največjem deležu zabeleženo pri najstarejših in najmlajših udeležencih raziskave (pri 15- in 16-letnikih in prav tako pri 9 in 10-letnikih gre za slabo četrtino otrok.
- Ustrahovanja so nekoliko bolj deležena deklice, vendar ni moč govoriti o večjih razlikah med spoloma. V splošnem lahko rečemo, da ni zabeleženih večjih razlik v ustrahovanju glede na demografske dejavnike.

Slika 17: Otrok je bil v zadnjem letu ustrahovan – offline ali online

QC113: Kako pogosto se je v PRETEKLEM LETU kdo do tebe obnašal na žaljiv ali neprijeten način?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

Pregled povprečij evropskih držav, v grobem, priča o tem, da je raven spletnega ustrahovanja višja v državah, kjer je ustrahovanje nasprotno bolj pogosto in praviloma ni odvisna od pogostosti interneta v državi. Iz tega lahko sklepamo, da je spletno ustrahovanje le prenos obstoječega problema v novo okolje in ne posledica nove tehnologije.

Slika ugotovitev raziskave v Sloveniji je predstavljena v sledečih tabelah.

- **V Sloveniji je ustrahovanje v živo še vedno trikrat pogostejše kot ustrahovanje prek spleta (15% proti 4%), delež ustrahovanja preko mobilnega telefona je še nižji, 3%.**
- **Največ primerov ustrahovanja je zabeleženih pri najstarejših otrocih (23%), najmanj pa pri le nekoliko mlajših 13-14 let starih otrocih (16%). Vseeno starost nima večjega vpliva na razlike v primerih ustrahovanja.**
- Delež spletnega ustrahovanja je tudi v primerjavi z evropskim povprečjem v Sloveniji malce nižji (4% proti 6%).

Tabela 10: Na kakšen način so otroci doživeli, da se je kdo do njih obnašal na žaljiv ali neprijeten način, po starosti

%	Starost				Vsi
	9-10	11-12	13-14	15-16	
V živo	21	15	12	15	15
Na internetu	2	2	5	8	4
Prek mobilnega telefona	2	2	5	6	3
Se je kdo do njih obnašal žaljivo ali neprijetno, offline in online	22	20	16	23	20

QC114: Se je v preteklem letu kdo do tebe obnašal na žaljiv ali neprijeten način? In QC115: Ali se je to v zdnjem letu zgodilo na internetu? (Možnih več odgovorov)

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

V pregledu razlik glede na starost in spol, vidimo nekaj razlik le med starejšimi otroci, kjer so dečki med 13 in 16 letom deležni manj nadlegovanja in ustrahovanja kot njihove vrstnice na vse od navedenih načinov ustrahovanja.

Tabela 11: Na kakšen način so otroci doživeli, da se je kdo do njih obnašal na žaljiv ali neprijeten način, po spolu in starosti

%	9-12 let		13-16 let		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
V živo	18	18	11	16	15
Na internetu	1	3	4	9	4
Prek mobilnega telefona	1	2	3	7	3
Se je kdo do njih obnašal žaljivo ali neprijetno, offline in online	20	22	17	22	20

QC114: Se je v preteklem letu kdo do tebe obnašal na žaljiv ali neprijeten način? In QC115: Ali se je to v zdnjem letu zgodilo na internetu? (Možnih več odgovorov)

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

Tabela 12: Kako je bil otrok ustrahovan preko spleta, po starosti (11-16)

%	Starost				Vsi
	9-10	11-12	13-14	15-16	
Preko interneta so mi bila poslana neprijetna ali žaljiva sporočila	n.a.	2	4	5	4
Neprijetna ali žaljiva sporočila o meni so bila posredovana okoli ali objavljena na internetu, kjer so jih drugi lahko videli	n.a.	0	0	1	1
Izključen/a sem bil/a iz skupine ali aktivnosti na internetu	n.a.		0	0	0
Na internetu so mi grozili	n.a.		1	1	1
Zgodile so se druge neprijetne ali žaljive stvari	n.a.		1	2	1
Nekaj drugega	n.a.	1		2	1
Na spletu doživel neprijetno ali žaljivo obnašanje	n.a.	2	5	8	5

QC117: QC117: Lahko samo preverim, katera od teh stvari se je zgodila v ZADNJEM LETU? (Možnih več odgovorov).

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

Predhodna tabela prikazuje, kako je bil otrok ustrahovan preko spleta:

- **Največ otrok je bilo izpostavljeno spletnemu ustrahovanju kot žrtve pošiljanja neprijetnih in žaljivih sporočil.**
- Po en odstotek je že doživel, da so se po internetu o njih širila neprijetna in žaljiva sporočila, so jim na internetu grozili ali pa so se jim na spletu dogajale druge neprijetne in žaljive stvari.
- **Izpostavljenost spletnemu ustrahovanju je največja med najstarejšimi otroci, kar je povsem skladno z ugotovitvami na evropski ravni.**
- **Ponovno pa opazamo, da deleži v Sloveniji v večini primerov zaostajajo za pojavnostjo spletnega ustrahovanja v celotni Evropi.**

Tabela 13: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o primerih spletnega ustrahovanja

Otroku so bila poslana neprijetna ali žaljiva sporočila?	Otrokov odgovor	
	Da	Ne
% Odgovor starša:		
Da	28	7
Ne	46	67
Ne vem	26	26
	100	100

QP235: Se je kdo od drugih otrok ali najstnikov do njega vedel žaljivo ali škodljivo na internetu? QC115: Ali se je to [se je kdo do tebe obnašal na žaljiv ali neprijeten način] v zadnjem letu zgodilo na internetu?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in en njihovih staršev.

- Tabela zgoraj predstavlja odnos med prepričanji staršev in otrok glede primerov spletnega ustrahovanja. Med otroci, ki so doživeli spletno ustrahovanje, je s tem seznanjena 28% staršev, skoraj polovica zmotno meni, da se otroku to v zadnjem letu ni zgodilo in četrtina »ne ve«. Če pa otrok sam izpostavljenost spletnemu ustrahovanju zavrne, še vedno 7% staršev meni, da je njihov otrok to doživel, dve tretjini ocenita pravilno, in ena četrtina »ne ve«.
- V primerjavi z evropskimi otroci in starši, slovenski starši v večji meri menijo, da se njihovim otrokom tovrstne zadeve ne dogajajo.
- Če prepoznavanje otrokove ustrahovanosti primerjamo z zavedanjem izpostavljenosti pornografij, opazimo da slovenski starši v večjem deležu prepoznajo primere izpostavljenosti pornografiji, če se je le-ta zgodila. Na drugi strani pa v primeru, če otrok ni doživel spletnega ustrahovanja, to pravilno oceni večji delež staršev. Sklepati gre, da je zaskrbljenost glede pornografije večja, zato starši ocenjujejo, da so ji otroci bolj izpostavljeni, kot se to dejansko sploh dogaja.

5.4. Pošiljanje in prejemanje sporočil s spolno vsebino

V preteklosti se je že zbralo nekaj dokazov, še več pa je predvidevanj, v kolikšni meri internet omogoča izmenjavo sporočil s spolno vsebino med vrstniki. Z začetkom v komunikaciji sporočil s spolno vsebino preko mobilnih telefonov (ang. sexting) še bolj kot preko spleta, je ta problematika zbudila interes javnosti in spodbudila oblikovanje politike na tem področju.

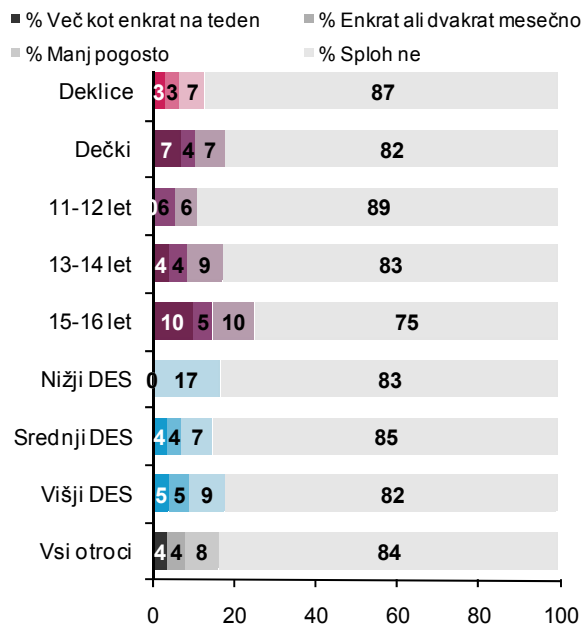
Zavoljo dolžine vprašalnika in tudi raziskovalne etike o tem niso bili izprašani najmlajši (stari 9 in 10 let). Ostalim otrokom, starim 11-16 let, je bilo namenjeno naslednje vprašanje:

“Ljudje na internetu počnejo zelo različne stvari. Včasih lahko pošiljajo tudi sporočila ali slike s spolno vsebino. To lahko vključuje pogovor o spolnih odnosih ali slike golih ljudi med spolnim odnosom..”

Slik v nadaljevanju prikazuje ugotovitve glede prejetja/pošiljanja sporočil s spolno vsebino.

- **Skupaj je sporočilo s spolno vsebino v zadnjem letu prejelo 16% otrok vključenih v raziskavo.**
- **Opazno je, da z leti narašča delež otrok, ki so v zadnjem letu prejeli sporočilo s spolno vsebino, to namreč velja za 11% 11 in 12-letnikov in 25% najstarejših otrok v raziskavi.**
- **Glede na spol, opazimo da dečki nekoliko v večjem številu (5% več) že prejemajo sporočila s spolno vsebino. Različni družbeno-ekonomski statusi pa tokrat ne pomenijo razlik v stiku s sporočili s spolno vsebino.**

Slika 18: Otrok je prejel sporočilo s spolno vsebino (otroci med 11 in 16 letom)

QC167: Ali si v PRETEKLEM LETU na internetu videl/a ali prejel/a kakršnokoli sporočilo s spolno vsebino? To so lahko besede, slike ali video posnetki.

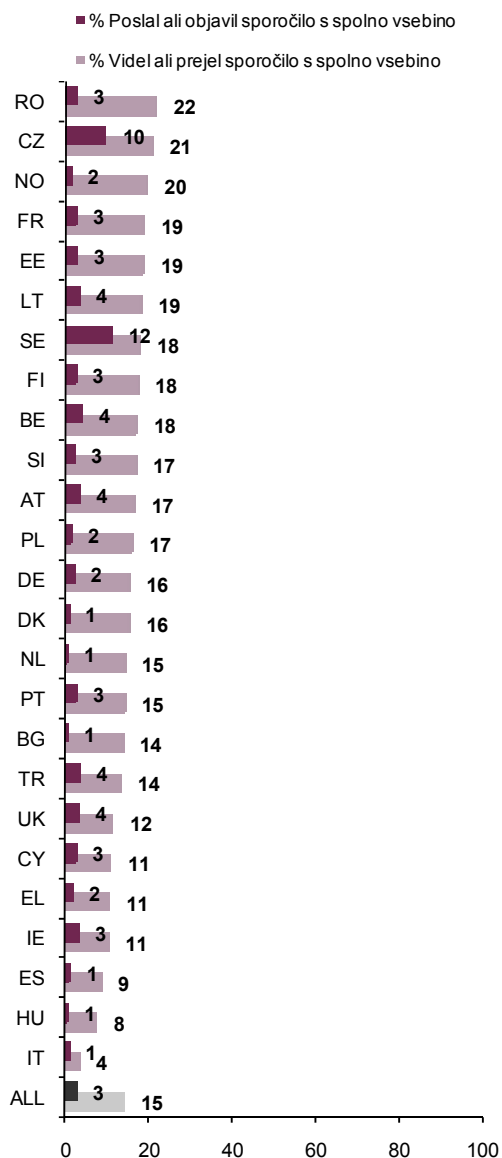
Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

Med državami so opazne razlike v navadah glede izmenjave seksualnih sporočil. Slika 19 to prikazuje še natančneje in iz nje je moč je razbrati naslednje:

- **Med otroci je znatno večji delež tistih, ki so sporočilo s spolno vsebino videli/prejeli (15%) kot otrok, ki bi tovrstno sporočilo poslali/objavili. To je izrazilo le 3% otrok, starih 11-16 let.**
- Med državami v raziskavi ni zabeleženih večjih razlik, kar odraža, da je celoten delež izmenjave sporočil s spolno vsebino v Evropi relativno majhen in sicer najmanjši v Italiji, Slovenija pa se umešča v zgornjo polovico.

Slika 20: Navade glede izmenjave sporočil s spolno vsebino po državah (11-16 letniki)

QC167: Ali si v PRETEKLEM LETU na internetu videl/a ali prejel/a kakršnokoli sporočilo s spolno vsebino?. QC179: Ali si v PRETEKLEM LETU na internetu poslal/a ali objavil/a kakršnokoli sporočilo s spolno vsebino (primer: besede, slike ali video posnetek)? To je lahko o tebi ali o nekom drugem.

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

Kakšna so sporočila s spolno vsebino, ki se širijo preko interneta? To je prikazano v sledeči tabeli. Nizki odstotki ponovno prikazujejo, da je delež prejemanja sporočil s spolno vsebino med otroci, ki uporabljajo internet, nizko.

Tabela 14: Oblike sporočil s spolno vsebino, ki so jih otroci prejeli online v zadnjem letu (11-16 let)

%	Starost				Vsi
	9-10	11-12	13-14	15-16	
Na internetu mi je bilo poslano sporočilo s spolno vsebino	b.o.	2	5	11	6
Videl/a sem objavljeno sporočilo s spolno vsebino na internetu, kjer ga lahko vidijo tudi ostali	b.o.	3	9	17	10
Videl/a sem druge ljudi pri spolnem početju	b.o.	1	4	9	5
Na internetu sem bil/a naprošen/a za pogovor o spolnem početju z nekom	b.o.	0	0	2	1
Na internetu sem bil/a naprošen/a za sliko ali video posnetek, ki prikazuje moje intimne dele	b.o.	0	1	3	1
Je videl ali prejel sporočilo s spolno vsebino	b.o.	8	15	28	17

QC169: Ali se je v PRETEKLEM LETU katera izmed naslednjih stvari tebi zgodila na internetu?

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

- Največji delež otrok je videl sporočilo s spolno vsebino v obliki objave na internetu, ki jo lahko vidijo tudi ostali. Manj, 6% otrok je direktno prejelo sporočilo s spolno vsebino in 5% otrok med 11 in 16 letom je na internetu videlo druge ljudi pri spolnem početju.
- **Očitno je, da je prejemanje sporočil s spolno vsebino znatno večje pri najstarejših otrocih, kar je v skladu z evropskim povprečjem.**
- Med otroci je največji delež (28%) otrok, ki je videlo sporočila s spolno vsebino na spletu, staro 15 ali 16 let. Med 11- in 12-letniki je ta delež le 8%.
- **Najmanj, le 1% najstnikov je po internetu bilo naprošeno za pogovor o spolnem početju in prav tako 1% za sliko njihovih spolovil.**

Ponovno nas zanima, ali se starši zavedajo, v kolikšni meri njihovi otroci prejemanje sporočila s spolno vsebino. Odgovor je navaden v naslednji tabeli:

Tabela 15: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o primerih prejemanja sporočil s spolno vsebino (otroci, stari 11-16 let)

Videl ali prejel sporočilo s spolno vsebino?	Otrokov odgovor	
	Da	Ne
% Odgovor starša:		
Da	21	7
Ne	41	73
Ne vem	38	20
	100	100

QP235: Koliko je vam znano, ali je vaš otrok v PRETEKLEM LETU videl ali prejel sporočila s spolno vsebino na internetu?
 QC167: Ali si v PRETEKLEM LETU na internetu videl/a ali prejel/a kakršnokoli sporočilo s spolno vsebino?

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet in en od staršev.

- Med otroci, ki so zabeležili, da so prejeli sporočilo s spolno vsebino, se tega zaveda petina njihovih staršev, dvakrat več staršev pa meni, da njihov otrok ni prjel tovrstnih vsebin, medtem ko preostanek staršev ne ve.
- Če je otrok navedel, da sporočil s spolno vsebino ni prejel, to pravilno oceni skoraj tri četrtine staršev. ostali starše ne vedo, petina ni prepričana in 7% zmotno meni, da je otrok že prejel tovrstne vsebine v zadnjem letu.

5.5. Srečanja z online stiki offline

Največjo pozornost javnosti in skrb oblikovalcev politik glede varnosti otrok na spletu je namenjena prav srečanjem med otroci in novimi online prijatelji v offline svetu, ki se lahko nesrečno konča z zlorabo pri srečanju v živo.

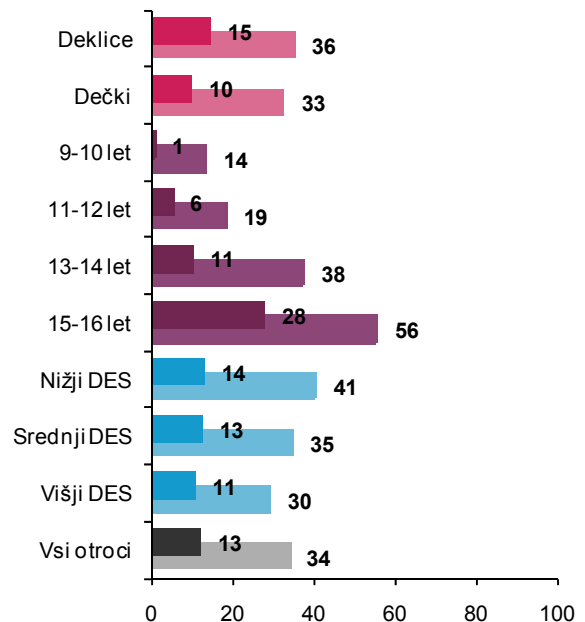
Vseeno, obstoječe raziskave te skrbi mirijo, saj so tveganja pri offline srečanjih z online stiki praviloma redka. Čeprav otroci pogosto uporabljajo internet za širjenje kroga prijateljev, je le malo takih, ki navezujejo stike z odraslimi (namerno ali ne). Poleg tega se postavlja tudi vprašanje, kakšne so sploh nevarnosti, ki se jim otrok izpostavlja s tveganimi srečanjimi z online stiki.

V vprašalniku *EU Kids Online* poseben del obravnava, kako otroci pridobijo nove kontakte na spletu in ali z njimi pride tudi do offline srečanja. V nadaljevanju bodo predstavljena pričanja slovenskih otrok glede pridobivanja novih prijateljev in offline srečanj, skozi to pa bo ocenjen dejavnik tveganja za otroke med 9 in 16 letom.

- Vsak tretji otrok je na internetu že vzpostavil stik z osebo, ki je prej ni poznal v živo.
- Navezovanje stikov s poprej nepoznanimi je bolj značilno za starejše otroke, več kot polovica 15- in 16-letnikov je na spletu namreč že navezala stik z neznano osebo, isto pa velja za le 14% 9- in 10-letnikov. Dečki le malenkost bolj pogosto vzpostavijo kontakt z neznano osebo (36% proti 33% deklic). Največ otrok, ki vzpostavijo stik z neznano osebo na spletu pripada nižjem DES in odstotek z višjim družbeno-ekonomskem statusu pada.
- Na srečanje z osebo, ki so jo spoznali na internetu, se je odpravilo 13% otrok med 9 in 16 letom. Ponovno to v veliko večji meri velja za starejše otroke in komaj kaj za najmlajše udeležence raziskave. Glede na spol, pa je raziskava pokazala, da se srečanj z novimi prijatelji iz interneta pogosteje udeležijo deklice.

Slika 21: Otrok je imel stik ali se srečal z osebo, ki je prej v živo ni poznal

- % Srečal/a v živo z nekom, ki si ga najprej spoznal/a na internetu?
- % Stik z nekom na internetu, ki ga prej nisi poznal/a v živo?

QC147: Lahko samo preverim, ali si imel/a kdaj stik z nekom na internetu, ki ga prej nisi poznal/a v živo? QC148: Ali si v kdaj z nekom srečal/a v živo, ki si ga najprej spoznal/a na internetu?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet

Ali se tudi starši zavedajo tovrstnih srečanj njihovih otrok?

Tabela 16: Primerjava otrokovih in starševih pričanj o srečanjih z osebami, ki so jih spoznali na spletu

Se je srečal v živo z osebo, ki jo je spoznal na internetu?	Otrokov odgovor	
	Da	Ne
% Odgovor starša:		
Da	35	6
Ne	41	80
Ne vem	24	14

QP235: Kolikor je vam znano, ali je vaš otrok v PRETEKLEM LETU srečal v živo nekoga, ki ga je najprej spoznal/a na internetu? QC148: Ali si v kdaj z nekom srečal/a v živo, ki si ga najprej spoznal/a na internetu?

Osnova: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in en od staršev.

Med otroci, ki so se srečali z osebo, ki so jo prvič spoznali preko interneta, je le tretjina njihovih staršev s tem tudi seznanjena, dve petini staršev meni, da otroci niso imeli tovrstnih srečanj. Preostala četrtnina staršev se glede srečanj svoj otrok z novimi online prijatelji ni opredelila.

Med otroci, ki še niso imeli tovrstnih stikov, štiri petine staršev na drugi strani pravilno ocenjuje, da se njihovi otroci še niso srečali z osebami, ki so jih spoznali na internetu, ena sedmina staršev ne ve in 6% jih napačno ocenjuje, da so se njihovi otroci že srečali s poprej neznanimi osebami z interneta.

5.6. Uporabniško ustvarjene škodljive vsebine

Nekatere teme, kljub očitni škodljivosti za najmlajše uporabnike interneta, niso obširneje raziskane. V te vključujemo tudi uporabniško ustvarjene škodljive vsebine – kjer ne gre za množično posredovana sporočila, temveč za P2P izmenjavo vsebin med vrstniki.

Ta sklop je problematičen iz več vidikov, saj ne gre izključevati, da so otroci naleteli na nekatere debate povsem slučajno, vprašanje je bilo v vprašalniku tako opremljeno z naslednjim nagovorom:

Na nekaterih spletnih straneh ljudje razpravljajo o stvareh, ki niso primerne zate. Nato se je otroke starejše od 11 let izprašalo, ali so bili na spletu priča nekaterim problematičnim temam, njihovi odgovori pa so razvidni v naslednji tabeli:

Tabela 17: Otrok se je v zadnjem letu srečal s potencialno škodljivimi uporabniško ustvarjenimi vsebinami na spletni strani

%	Starost				Vsi
	9-10	11-12	13-14	15-16	
načinah, kako biti zelo suh (kot je biti anoreksičen ali bulimičen)	b.o	15	20	32	22
govorijo o ali delijo izkušnje uživanja drog	b.o	9	14	29	18
načinah telesnega škodovanja ali škodovanja sebi	b.o	7	13	28	16
objavljajo sporočila z namenom napada na določene skupine ali posameznike	b.o.	10	12	21	14,2
načinah samomora	b.o	4	7	12	8
Videl tovrstne stvari na spletu	b.o	25	32	49	36

QC142: Ali si v PRETEKLEM LETU videl/a spletne strani, kjer ljudje razpravljajo o

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet.

- **Z enim ali več tipom za otroka neprimernih debat, se je na različnih spletnih straneh srečalo že več kot tretjina otrok starih 11-16 let. Pri tem je opaziti tudi znatno spremembo s starostjo otrok, saj je med starejšimi otroci vključenost v tovrstne debate znatno pogostejša (49% proti 25% otrok med 11 in 12 letom.**
- **Največ otrok se je srečalo z razpravami o načinih, kako biti zelo suh (debate o anoreksiji in bulimiji) – 22%, nekaj manj o izkušnjah uživanja drog (18%) ali drugih načinih škodovanja (drugim ali samemu sebi). Sovražne debate in spletne strani je srečalo že nezanemarljivih 14 odstotkov in manj kot desetina je na spletu že videla vsebine vezane na načine samomora. Deleži otrok, ki so prišli v stik s tovrstnimi vsebinami, v vseh primerih presegajo evropsko povprečje, kjer so na prvem mestu (z 12% otrok) uporabniško ustvarjene vsebine, ki se nanašajo na sovražna sporočila, uperjena proti skupinam ali posameznikom**

5.7. Zloraba osebnih podatkov

V raziskavi smo o primerih zlorabe osebnih podatkov smo ponovno izprašali starejše od 11 let, saj je mlajšim razumevanje pojmov kot so osebni podatki predstavljalo večjo težavo. Ponovno smo izprašali otroke o izkušnjah v zadnjem letu :

Katere, če sploh, izmed teh stvari so se ti v PRETEKLEM LETU zgodile na internetu?

in pridobili naslednje odgovore:

- **9% otrok je v zadnjem letu doživelo vsaj enega od treh navedenih primerov zlorabe osebnih podatkov. Variiranje podatkov glede na starost izprašanega pa tokrat ni večje, saj se vse vrednosti združijo okoli približno desetine otrok, ki je že doživelo zlorabo osebnih podatkov.**
- **Najpogostejši primer zlorabe podatkov je »Nekdo je uporabil moje geslo za dostop do mojih podatkov ali za izdajanje/pretvarjanje, da sem to jaz«, temu z večjim zaostankom sledita škodljiva raba osebnih podatkov otroka in finančna izguba zaradi prevare na internetu.**
- **Kot omenjeno, starost ne pogojuje večjih razlik v doživljanju zlorab na spletu, prav tako tudi ne spol. Opazimo lahko le, da so starejše deklice le nekoliko bolj v nevarnosti kraje gesla in pretvarjanja kot njihovi vrstniki. Natančneje pa so rezultati predstavljeni v naslednji tabeli:**

Tabela 18: Otrok je doživel zlorabo osebnih podatkov , po starosti in spolu (stari 11-16 let)

%	Starost				Vsi
	11-13 let		14-16 let		
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Nekdo je uporabil moje geslo za dostop do mojih podatkov ali za izdajanje/pretvarjanje, da sem to jaz	7	7	6	10	7
Nekdo je uporabil moje osebne podatke na škodljiv način	1	2	3	4	2
Izgubil/a sem denar, ker sem bil/a prevaran/a na internetu	2	1	3	3	2
Je že doživel zlorabo osebnih podatkov	10	8	9	11	9

QC143: Katere, če sploh, izmed teh stvari so se ti v PRETEKLEM LETU zgodile na internetu?

Osnova: Vsi otroci, stari 11-16 let, ki uporabljajo internet

6. MEDIACIJA

Dodana vrednost raziskave *EU Kids Online* je tudi ta, da so bila otrokom postavljena vprašanja o vseh vrstah mediacije, ki jo izvajajo starši in tudi učitelji ter vrstniki. **V tem poglavju je analiziranih osem virov socialne opore in mediacije, ki so na voljo otrokom:**

- Aktivna mediacija otrokove uporabe interneta – prisotnost starša, starševsko nahajanje v bližini, spodbujanje, razpravljanje o aktivnostih, ki jih otrok počne na spletu.
- Aktivna mediacija otrokove uporabe interneta – prisotnost starša, starševsko nahajanje v bližini, spodbujanje, razpravljanje o aktivnostih, ki jih otrok počne na spletu.
- Aktivna mediacija otrokove internetne varnosti – pred, med in po otrokovih online aktivnostih, nasveti staršev za varno uporabo interneta ...
- Restriktivna mediacija – postavljanje pravil o tem, kako in kaj nainternetu lahko otrok uporablja.
- Nadziranje – starševsko naknadno pregledovanje dosegljivih podatkov o otrokovi uporabi interneta.
- Tehnična mediacija – uporaba programske opreme za filtriranje, preprečevanje ali nadzorovanje otrokove uporabe interneta.
- Učiteljska mediacija - vprašanja vključujejo kombinacijo aktivne mediacije uporabe interneta, aktivne mediacije internetne varnosti in restriktivne mediacije.
- Vrstniška mediacija otrokove internetne varnosti – vprašanja o tem, ali jim prijatelji svetujejo o varni rabi interneta, in ali oni sami svetujejo prijateljem .
- Drugi viri varnostne ozaveščenosti – vprašanja o virih nasvetov varne uporabe interneta.

6.1. Starši

V raziskavo so bili vključeni tako otroci kot eden izmed staršev anketiranega otroka.

Podatki kažejo, da 84% staršev uporablja internet. Med uporabniki več kot dve tretjini (68%) uporablja internet vsak dan ali skoraj vsak dan.

Vsa vprašanja o mediaciji uporabe in varnostnih praksah, ki so analizirana v nadaljevanju, so bila postavljena vsem anketiranim otrokom in vsem staršem teh otrok. Vprašanja, ki se nanašajo na restriktivno mediacijo, monitoring in uporabo tehničnih orodji, pa so bila postavljena samo v primeru, da otrok internet uporablja doma.

Spodnja tabela prikazuje podporne oblike aktivne mediacije z vidika otrok.

Tabela 19: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M1)

	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
% ali tvoji starši/kdorkoli od tvojih staršev včasih...					
Se nahaja v bližini, ko uporabljaš internet	78	76	58	61	67
Se s teboj pogovarja o tem, kaj počneš na internetu	71	69	52	61	62
Te vzpodbuja k samostojnemu raziskovanju in učenju na internetu	47	51	40	41	44
S tabo opravlja skupne aktivnosti na internetu	35	40	20	19	27
Sedi s teboj medtem, ko uporabljaš internet	35	33	17	15	24
Vsaj ena zgoraj navedena aktivnost	91	92	80	84	86

QC327: Ali tvoji starši včasih/ali kdorkoli od tvojih staršev ... (več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- **Največ slovenskih staršev (67%) se nahaja v bližini, ko otrok uporablja internet, malo manj**

kot dve tretjini staršev (62%) pa se z otroci pogovarja o tem, kaj počnejo na spletu.

- K samostojnem raziskovanju in učenju na internetu starši spodbujajo 44% otrok, s 27% straši opravljajo skupne aktivnosti na internetu, okoli četrtnina (24%) pa med uporabo interneta sedi z otrokom.
- Razlike glede na spol so majhne, se pa več staršev s starejšimi deklicami pogovarja o njihovem početju na spletu kot pri starejših dečkih.
- **Na splošno je več mediacije staršev pri uporabi interneta pri mlajših otrocih (9-12 let) kot pa pri starejših (13-16 let).**
- **Rezultati so pokazali, da 14% staršev ne izvaja nobene izmed v zgornji tabeli naštetih aktivnosti mediacije.**

V naslednji tabeli so prikazana primerjava odgovorov staršev (da/ne) in njihovih staršev.

Tabela 20: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok in staršev(M2)

% ali se tvoji starši včasih...	Otrok NE		Otrok DA	
	Starš NE	Starš DA	Starš NE	Starš DA
Se s teboj pogovarja o tem, kaj počneš na internetu	20	18	9	54
Se nahaja v bližini, ko uporabljaš internet	24	9	16	51
Te vzpodbuja k samostojnemu raziskovanju in učenju na internetu	44	13	14	30
Sedi s teboj medtem, ko uporabljaš internet (gleda kaj počneš, vendar se ne vtičuje v tvoje početje na internetu)	66	10	12	12
S tabo opravlja skupne aktivnosti na internetu	64	8	10	17

QC327 in QP220: Ali tvoji starši včasih/ali kdorkoli od tvojih staršev ...[Katere od aktivnosti, če sploh katere, občasno počnete vi (ali vaš partner/drug skrbnik) z vašim otrokom?]

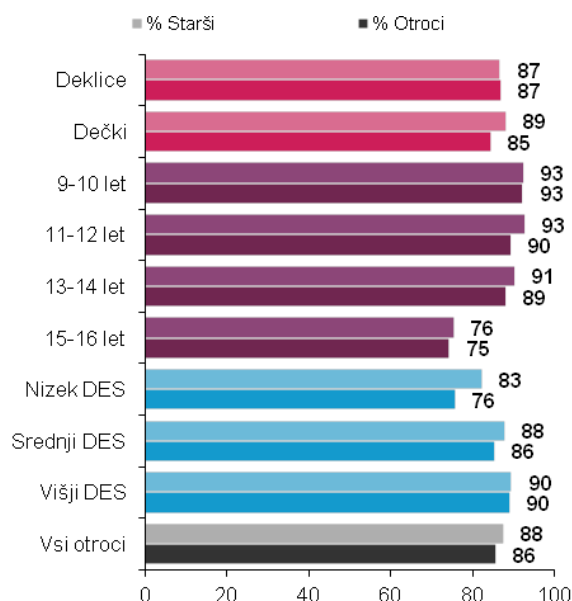
(več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovi staršev

- **V 8-18% primerih starš poroča o določeni obliki mediacije, otrok pa ne.** Največ takšnih primerov je pri pogovoru o početju na internetu (18%).
- Zanimivo je, da v 9-16% primerih otroci poročajo o določeni aktivnosti staršev, medtem ko njihovi starši tega niso omenili.

V nadaljevanju je prikaz deleža izvajanja vsaj ene izmed aktivnosti aktivne mediacije glede na poročanje staršev in otrok po spolu, starosti in družbeno ekonomski status otrok.

Slika 22: Starševska aktivna mediacija otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in starša (M3)

QC327 in QP220: Ali tvoji starši včasih/ali kdorkoli od tvojih staršev ...[Katere od aktivnosti, če sploh katere, občasno počnete vi (ali vaš partner/drug skrbnik) z vašim otrokom?]

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovi staršev.

- S starostjo se pričakovano zmanjšuje aktivna mediacija staršev. Tako pri tistih otrocih, starih 9-10 let, 93% staršev izvaja vsaj eno aktivnost navedeno v predhodni tabeli, medtem ko je odstotek pri najstarejših otrocih precej nižji (76%).
- Razlike med odgovori staršev in otrok so po vseh kategorijah (spolu, starosti in družbeno ekonomskem statusu) majhne. Razlika je predvsem opazna pri tistih, ki spadajo v nižji družbeno ekonomski status

Raziskava je vključevala tudi sklop vprašanj o vlogi staršev pri otrokovi varni uporabi interneta.

- **Največ otrok (61%) pravi, da so jim starši že pomagali pri nečem, kar je bilo na internetu težko za narediti ali poiskati.** Malenkost manj (58%) so jim starši že razložili, zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe.
- **Na splošno so starši govorili o tem, kaj storiti, če te nekaj vznemiri na spletu, z 37%, da so jim starši pomagali, ko jih je nekaj na internetu vznemirilo, pa pravi 24% otrok.**
- Opazimo da obstajajo precejšnje razlike v aktivnostih staršev pri mlajših in starejših otrocih. Pri mlajših otrocih se starši veliko bolj vključujejo, pri starejših otrocih pa je mediacija staršev na tem področju nižja.
- **V splošnem so starši pri deklicah veliko bolj aktivni, razlike so največje pri mlajših otrocih.** Tako med mlajšimi 62% dečkov poroča, da so jim starši svetovali, kako varno uporabljati internet, medtem ko je takšnih 72% deklic.

Tabela 21: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi varni uporabi interneta, z vidika otrok (M5)

	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
% Ali tvoja starša/ ali katerikoli od staršev kdaj naredi katero od naslednjih stvari?					
Ti pomagal/a pri nečem, kar je na internetu težko narediti ali kar je težko poiskati	73	79	46	51	61
Razložil/a zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe	64	68	48	55	58
Ti svetoval/a kako varno uporabljati internet	62	72	45	52	57
Predlagal/a načine vedenja do drugih ljudi na internetu	48	51	38	41	44
Na splošno govoril/a s teboj o tem kaj storiti, če bi te nekaj na internetu vznemirilo	41	45	29	36	37
Ti pomagal/a v preteklosti, ko te je na internetu nekaj vznemirilo	27	31	17	22	24
Vsaj eno od zgoraj naštetih stvari	84	92	67	76	79

QC329: Ali tvoja starša/ali katerikoli od staršev kdaj naredi katero od naslednjih stvari? (Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovi staršev

Poglejmo si primerjavo aktivnosti staršev z vidika otrok in z vidika staršev.

Tabela 22: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi varni uporabi interneta, z vidika otrok in staršev(M6)

% ali tvoja starša/ali katerikoli od staršev kdaj naredi katero od naslednjih stvari...	Otrok NE		Otrok DA	
	Starš NE	Starš DA	Starš NE	Starš DA
Ti pomagal/a pri nečem, kar je na internetu težko narediti ali kar je težko poiskati	28	11	10	51
Razložil/a zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe	26	16	10	48
Ti svetoval/a kako varno uporabljati internet	27	16	12	45
Predlagal/a načine vedenja do drugih ljudi na internetu	39	16	12	33
Ti pomagal/a v preteklosti, ko te je na internetu nekaj vznemirilo	65	11	10	14
Na splošno govoril/a s teboj o tem kaj storiti, če bi te nekaj na internetu vznemirilo	44	18	10	29

QC329 in QP222: Ali tvoja starša/ali katerikoli od staršev [Ali ste] kdaj naredi katero od naslednjih stvari [z otrokom]? (Več možnih odgovorov)

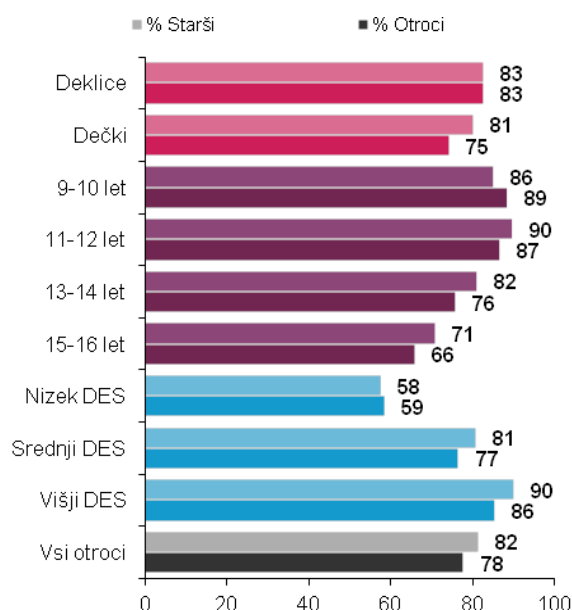
Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovi staršev

- Poročanje otrok in staršev o mediaciji je precej podobno.
- **Otroci in starši se ne strinjajo v 10-16% primerih, odvisno od aktivnosti.** Tako se je v 16% primerih zgodilo, da starši pravijo, da so otrokom razložili, zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe, da so jim svetovali, kako varno uporabljati internet in predlagali načine vedenja do drugih ljudi na internetu, medtem ko otroci o teh aktivnostih staršev niso poročali.
- Prav tako je 18% takšnih, ko starši pravijo, da so govorili z otrokom o tem, kaj storiti, če ga na

internetu nekaj vznemiri, medtem ko otroci te aktivnosti niso izpostavili.

Ali obstajajo razlike v starševski mediaciji pri varni uporabi interneta glede na demografske značilnosti.

Slika 23: Starševska aktivna mediacija pri otrokovi varni uporabi interneta, z vidika otrok in staršev (M7)

QC329 in QP222: Ali tvoja starša/ali katerikoli od staršev [Ali ste] kdaj naredi katero od naslednjih stvari [z otrokom]? (Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovi staršev

- Obstajajo manjše razlike po spolu, predvsem z vidika otrok. Da starši izvajajo vsaj eno aktivnost, poroča 83% deklic in 75% dečkov.
- **Mediacija staršev se opazno zmanjšuje s starostjo otroka,** vendar pa je mediacija z vidika staršev nekoliko višja pri tistih, katerih otroci so stari 11-12 let kot tistih z mlajšimi otroci.
- **Razlike so velike tudi glede na družbeno ekonomski status – nižji kot je, nižja je mediacija staršev.**

Raziskava je vključevala tudi vprašanje o postavljanju pravil o določenih spletnih aktivnostih.

- **Vsaj pri eni aktivnosti ima pravilo postavljeno 77% otrok.**

Table 5: Starševska restriktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok(M9)

% pravila so postavljena za ...	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Posredovanje osebnih informacij drugim na internetu	91	92	68	69	78
Nalaganje fotografij, video posnetkov ali glasbe za deljenje z drugimi	64	69	22	25	42
Prenašanje glasbe ali filmov iz interneta	51	56	8	14	29
Uporaba takojšnjega sporočanja	46	42	6	12	24
Imeti svoj lasten profil za socialno mreženje	42	45	6	11	23
Gledanje video posnetkov na internetu	28	35	5	9	18
Za vsaj eno zgoraj naštetih stvari	89	90	67	67	77

QC328: Za vsako od teh stvari mi, prosim, povej, ali ti tvoji starši TRENUTNO dovolijo, da jih počneš kadarkoli želiš, ali ti jih dovolijo početi le z njihovim dovoljenjem ali nadzorom, ali pa ti jih NIKOLI ne dovolijo.

Opomba: Naknadno sta bili združeni dve možnosti za namene računanja deležev tistih, kateri imajo postavljena pravila.

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- **Največ otrok pravi, da so jim starši postavili pravila glede posredovanja osebnih informacij drugim na spletu (78%).**
- Precej manj otrokom starši postavljajo pravila glede nalaganja fotografij, videoposnetov ali glasbe za deljenje z drugimi (42%), najmanj pa glede gledanja video posnetkov na internetu (18%).
- Razlike glede na starost so velike, starejši imajo postavljenih precej manj pravil kot mlajši otroci. Glede na spol večjih razlik ni.

Poglejmo si še primerjavo odgovorov otrok in staršev glede postavljenih pravil.

Tabela 23: Starševska restriktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok in staršev(M10)

% pravila so postavljena za ...	Otrok NE		Otrok DA	
	Starš NE	Starš DA	Starš NE	Starš DA
Uporaba takojšnjega sporočanja	69	7	5	19
Prenašanje glasbe ali filmov iz interneta	61	10	7	22
Gledanje video posnetkov na internetu	73	9	4	14
Imeti svoj lasten profil za socialno mreženje	68	9	5	19
Posredovanje osebnih informacij drugim na internetu	11	10	6	73
Nalaganje fotografij, video posnetkov ali glasbe za deljenje z drugimi	44	14	8	35

QC328 in QP221: Za vsako od teh stvari mi, prosim, povej, ali ti tvoji starši TRENUTNO dovolijo [kaj je otroku dovoljeno početi], da jih počneš kadarkoli želiš, ali ti jih dovolijo početi le z njihovim dovoljenjem ali nadzorom, ali pa ti jih NIKOLI ne dovolijo.

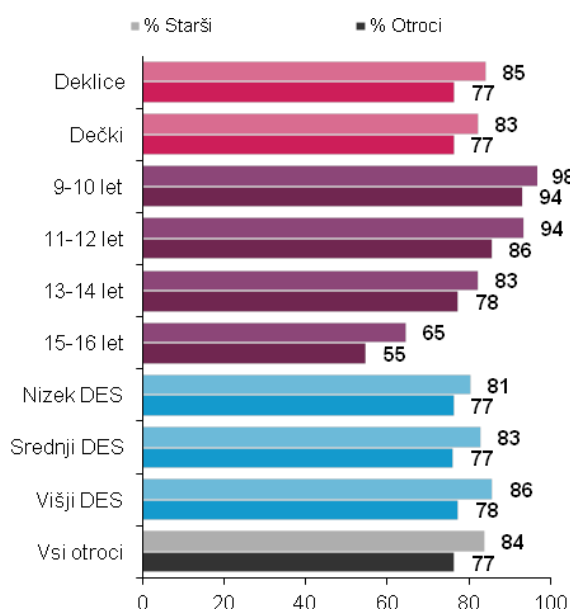
Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovih staršev.

- Rezultati v predhodni tabeli kažejo, da večjih razlik v poročanju staršev in otrok glede pravil ni. V 7-14% primerih starši pravijo, da imajo postavljeno pravilo glede določene aktivnosti, medtem ko njihovi otroci o tem pravilu niso poročali.

Sledi še primerjava glede na demografske značilnosti otrok.

Slika 24: Starševska restriktivna mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok in staršev

QC328 in QP221: Za vsako od teh stvari mi, prosim, povej, ali ti tvoji starši TRENUTNO dovolijo [kaj je otroku dovoljeno početi], da jih počneš kadarkoli želiš, ali ti jih dovolijo početi le z njihovim dovoljenjem ali nadzorom, ali pa ti jih NIKOLI ne dovolijo.

Opomba: Naknadno sta bili združeni dve možnosti za namene računanja deležev tistih, kateri imajo postavljena pravila.

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet in eden izmed njihovi staršev.

- Po spolu razlik o postavljenih pravilih za določene online aktivnosti ni.
- S starostjo se zmanjšuje delež otrok, ki ima postavljeno pravilo za vsaj eno pravilo iz predhodne tabele. Pri najmlajših je takšnih 98%

otrok (z vidika staršev), pri najstarejših pa 65% (z vidika staršev).

- Glede na družbeno ekonomski status tokrat večjih razlik ni.

Poglejmo si, katere stvari starši v zvezi z otrokovo uporabo interneta preverjajo.

- Da starši preverijo, katere spletne strani je otrok obiskal, pravi 22% otrok. Da preverijo osebni profil na socialnih omrežjih ali v spletnih skupnostih, pravi 19% otrok, najmanj otrok (7%) pa pravi, da starši preverjajo sporočila elektronske pošte ali takojšnjega sporočanja.

Tabela 24: Starševski nadzor otrokove uporabe interneta, z vidika otrok (M13)

% tistih, ki jim starši/starš včasih preveri kaj od naslednjega...	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Katere spletne strani si obiskal/a	32	27	16	18	22
Tvoj profil za socialno mreženje ali internetno skupnost	25	34	13	15	19
Katere prijatelje ali stike dodajaš v svoj profil za socialno mreženje ali v program za takojšnje sporočanje	24	31	7	10	13
Sporočila v tvojem računu elektronske pošte ali programu za takojšnje sporočanje	13	17	5	5	7
Vsaj eno zgoraj naštetih stvari	32	35	19	24	27

QC330: Ko doma uporabljaš internet, ali tvoji starši/ ali kateri od staršev včasih preveri kaj od naslednjega?)

Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma.

- Po spolu je opaziti nekatere razlike. **Starši profil za socialno mreženje preverijo večjem deležu deklic kot dečkov**, enako tudi katere prijatelje ali stike v teh profilih dodajajo (razlike predvsem pri mlajših).
- Pri večjem deležu mlajših otrok starši preverjajo omenjene stvari, pri starejših pa dosti redkeje.** Tako o tem, da starši preverijo, katere stike dodajajo, poroča 24-31% mlajših otrok, medtem ko je delež pri tistih, starih 13-16 let, med 7-10%.
- Otroci pravijo, da vsaj eno v zgornji tabeli naštetih stvari preveri 27% staršev, pri mlajših otrocih je ta delež pričakovano višji.

Naslednja tabela prikazuje primerjavo odgovorov staršev in otrok v zvezi z starševskim nadzorom pri uporabi interneta.

Tabela 25: Starševski nadzor otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in staršev (M14)

% tistih, ki jim starši/starš včasih preveri kaj od naslednjega.....	Otrok NE		Otrok DA	
	Starš NE	Starš DA	Starš NE	Starš DA
Katere spletne strani si obiskal/a	63	15	7	15
Tvoj profil za socialno mreženje ali internetno skupnost	68	13	7	13
Katere prijatelje ali stike dodajaš v svoj profil za socialno mreženje ali v program za takojšnje sporočanje	72	14	6	8
Sporočila v tvojem računu elektronske pošte ali programu za takojšnje sporočanje	83	10	4	4

QC330 in QP223: Ko doma uporabljaš internet, ali tvoji starši/ ali kateri od staršev včasih preveri kaj od naslednjega?)

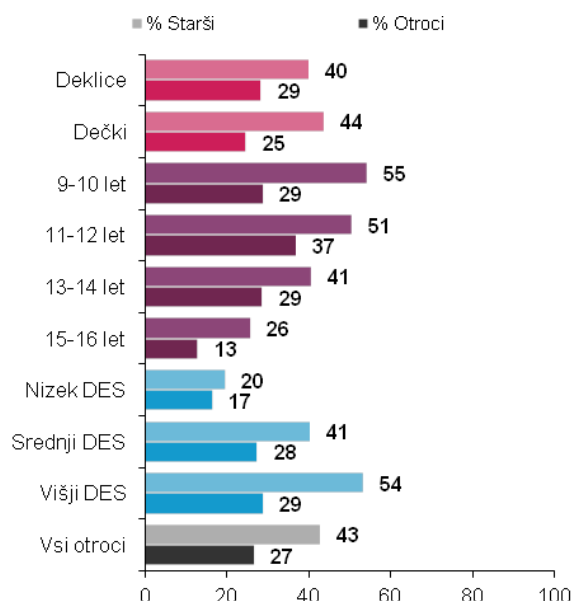
Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma in eden izmed njihovih staršev.

- Rezultati kažejo, da so odgovori staršev in otrok kar podobni. V 10-15% primerih starši pravijo, da

preverijo navedene stvari, medtem ko otroci o tem ne poročajo.

V nadaljevanju so prikazane razlike med starši in otroci glede na nekatere socio-demografske značilnosti otrok.

Slika 25: Starševski nadzor otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in staršev (M15)

QC330 in QP223: Ko doma uporabljaš internet, ali tvoji starši/ ali kateri od staršev včasih preveri kaj od naslednjega?)

Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma in eden izmed njihovih staršev.

- Vidimo, da večji delež staršev kot otrok poroča o nadzoru. Vsaj eno stvar preveri 43% staršev, medtem ko o tem poroča 27% otrok.**
- Po spolu bistvenih razlik ni opaziti. Nakazuje se, da starši pravzaprav bolj nadzirajo dečke, vendar pa večji delež deklic poroča o starševskem nadzoru.
- S starostjo se nadzor staršev zmanjšuje, zanimivo pa je, da je razlika med odgovori staršev in otrok, pri najmlajših zelo velika.
- Analiza glede na družbeno ekonomski status pokaže, da višjem DES pripadajo otroci, večji delež staršev preverja vsaj eno od stvari, naštetih v predhodni tabeli.

Starši pa uporabljajo tudi nekatere druge, tehnične metode mediacije pri otrokovi uporabi interneta, na primer filtriranje in preprečevanje nekaterih spletnih strani, sledenje obiskanim spletnim stranem, omejevanje časa na spletu in programsko opremo za preprečitev spam-a ali virusov.

Tabela 26: Starševska tehnična mediacija otrokove uporabe interneta, z vidika otrok (M17)

% tistih, ki pravijo, da starši na računalniku uporabljajo karkoli od navedenega...	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Programsko opremo za preprečitev spam-a ali virusov	83	77	61	65	68
Starševski nadzor ali drug način za filtriranje ali preprečevanje nekaterih spletnih strani.	13	21	6	11	11
Storitev ali pogodbeno določilo, ki omejuje čas, ki ga preživiš na internetu	14	14	9	11	11
Starševski nadzor ali drug način za sledenje spletnih strani, ki jih obišeš	7	14	4	8	7
Vsaj eno zgoraj naštetto stvar	79	77	62	67	68

QC331: Morda veš, ali tvoji starši uporabljajo karkoli od navedenega na računalniku, ki ga ti doma NAJPOGOSTEJE uporabljaš?

Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma

- **Največ otrok (68%) pravi, da starši na računalniku uporabljajo programsko opremo za preprečitev spam-a in virusov.** Bistveno manj, 11% otrok pravi, da starši uporabljajo filtriranje ali preprečevanje nekaterih spletnih strani in storitev ali pogodbeno določilo, ki omejuje čas na internetu. Le 7% otrok poroča o sledenju staršev, katere spletne strani obišejo
- Razlike med mlajšimi in starejšimi otroci obstajajo. Pri slednjih je delež tistih, ki so navedli, da starši uporabljajo vsaj eno zgoraj naštetto stvar, višji kot pri najmlajših. Po spolu pa večjih razlik ni.
- **Da starši uporabljajo vsaj eno od naštetih stvari tehnične mediacije, pravi 68% otrok.**

Isto vprašanje so tudi tokrat dobili starši. V nadaljevanju sledi primerjava odgovorov glede na starše in otroke.

Tabela 27: Starševska tehnična mediacija otrokove uporabe interneta, z vidika otrok in staršev (M14)

% tistih, ki pravijo, da starši na računalniku uporabljajo karkoli od navedenega...	Otrok NE		Otrok DA	
	Starš NE	Starš DA	Starš NE	Starš DA
Starševski nadzor ali drug način za filtriranje ali preprečevanje nekaterih spletnih strani.	82	7	5	6
Starševski nadzor ali drug način za sledenje spletnih strani, ki jih obišeš	87	6	5	3
Storitev ali pogodbeno določilo, ki omejuje čas, ki ga preživiš na internetu	83	6	6	5
Programsko opremo za preprečitev spam-a ali virusov	21	11	7	61

QC331 in QP223: Morda veš, ali tvoji starši uporabljajo karkoli od navedenega na računalniku, ki ga ti doma NAJPOGOSTEJE uporabljaš?

Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma in eden izmed njihovih staršev.

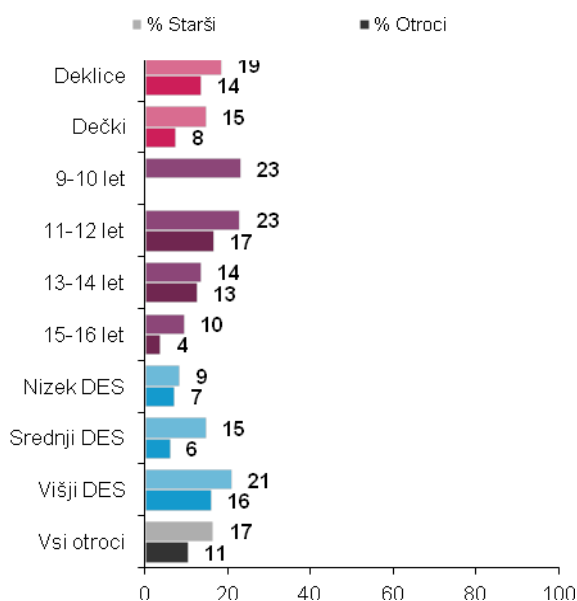

- Predhodna tabela razkriva, da razlike v odgovorih staršev in otrok v zvezi z tehnično mediacijo niso velike. Situacija, da na računalniku starši nekaj od navedenega uporabljajo, otroci pa o uporabi ne poročajo, se pojavi v 6-11% primerih. Da pa otrok o uporabi poroča, starš pa ne, pa se je izkazalo v 5-7% primerih.

Poglejmo si še primerjavo odgovorov o filtriranju in preprečevanju nekaterih tipov spletnih strani glede na spol, starost in družbeno ekonomski status.

- Na splošno 17% staršev pravi, da na računalniku uporabljajo način blokiranja ali filtriranja nekaterih tipov spletnih strani, o tem pa poroča 11% otrok.

Slika 26: Starševska uporaba starševskega nadzora ali drug način blokiranja ali filtriranja nekaterih tipov spletnih strani (M21)

QC331 in QP223: Morda veš, ali tvoji starši uporabljajo karkoli od navedenega na računalniku, ki ga ti doma NAJPOGOSTEJE uporabljaš?

Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma in eden izmed njihovih staršev.

- Po spolu so večje razlike v odgovorih med otroci in starši pri dečkih.
- Starejši kot so otroci, manj pogost je tak način mediacije.

- Tudi glede na družbeno ekonomski status je mogoče opaziti razlike. Višji kot je status, več staršev in tudi otrok poroča o uporabi način blokiranja ali filtriranja nekaterih tipov spletnih strani. Razlike v odgovorih pa so največje pri tistih srednjega družbeno ekonomskega statusa – 15% staršev v tej skupini poroča o takšnem načinu mediacije, medtem ko to pravi 6% otrok

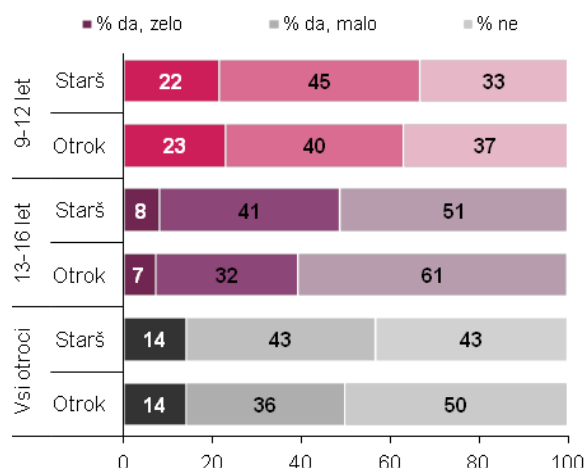
6.2. Uspešnost starševske mediacije

Anketni vprašalnik je v sklopu o mediaciji vključeval tudi vprašanja, ki se nanašajo na uspešnost starševske mediacije.

Najprej si pogledjmo, ali starši in otroci menijo, da je starševska mediacija otrokom v pomoč.

- Da je starševska mediacija zelo v pomoč, pravi 14% staršev in 14% otrok. Da je v pomoč, vendar malo, pravi 43% staršev in 36% otrok, da starševska mediacija ni pomoč otrokom pa pravi 43% staršev in kar polovica otrok (50%).

Slika 27: Ali je mediacija staršev v pomoč, z vidika otrok in staršev(M23)

QC332: Ali stvari, ki jih počnejo tvoji starši v povezavi z uporabo interneta pri tebi, pomagajo, da se na internetu bolje znajdeš ali ne? QP225: Ali s stvarmi, ki jih počnete vi (ali ali vaš prtner/drug skrbnik) v povezavi z uporabo interneta pri vašem otroku, pomagata, da se lažje znajde na internetu ali ne.

Vir: Vsi otroci, ki internet uporabljajo doma in eden izmed njihovih staršev.

- Pri najmlajših otrocih (9-12 let) je v primerjavi s starejšimi otroci večji delež tako staršev kot otrok prepričanih, da je mediacija v zelo veliko pomoč, pri starejših pa je bistveno večji delež staršev in otrok, ki pravijo, da starševska mediacija ni v pomoč (61% otrok in 51% staršev).

Nalslednja tabela prikazuje mnenje otrok o tem, koliko njihovi starši pravzaprav vedo o njihovi uporabi interneta.

Tabela 28: Koliko starši vedo o otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M24)

	13-16 let		9-12 let		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
% Veliko	10	14	42	49	27
% Kar nekaj	37	37	30	30	34
% Nekaj malega	46	42	24	15	33
% Nič	8	7	4	6	7

QC325: Koliko misliš, da tvoji starši vedo o tem, kaj ti počneš na internetu? Bi rekel/la, da veliko, kar nekaj, nekaj malega ali nič?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

- **Da starši vedo veliko o otrokovi uporabi interneta, pravi 27% otrok, da vedo kar nekaj 34% otrok, da starši vedo nekaj malega pa 33% otrok.**
- Starejši otroci v primerjavi z mlajšimi pravijo, da starši o njihovi uporabi vedo manj. Razlika je posebej velika pri mlajših in starejših deklicah. Skoraj polovica (49%) mlajših deklic pravi, da starši o njihovi uporabi vedo veliko, pri starejših deklicah pa je takih 14%.
- Večjih razlik samo glede na spol ni.

V nadaljevanju je analizirano mnenje staršev o tem, ali so zmožni pomagati otroku pri soočanju s čimerkoli, kar ga vznemiri, in ali menijo, da se je otrok sposoben spopasti s takšnimi stvarmi.

- **Starši so v splošnem kar prepričani, da so sposobni otroku pomagati, v kolikor se ta na internetu spopade s čim, kar ga vznemiri.**

Skoraj tretjina staršev (30%) pravi, da lahko otroku veliko pomaga, 46% v sprejemljivem obsegu, 7% staršev pa meni, da tega sploh ne morejo.

- Kot pričakovano, so starši mlajših otrok veliko bolj prepričani, da lahko otroku pomagajo pri soočanju s čimerkoli na internetu, kar ga vznemiri. Tako 81% staršev, katerih otrok je star 9-12 let, pravi, da lahko pomagajo v sprejemljivem obsegu do veliko. Pri starših starejših otrok je ta delež nekoliko nižji, in sicer 72%.

Tabela 29: Sposobnost staršev nudenja pomoči otrokom in otrokova sposobnost spopadanja, z vidika staršev (M10)

	% Sploh ne	% Ne v veliki meri	% V sprejemljivem obsegu	% Veliko
V kolikšni meri, če sploh, menite, da ste zmožni pomagati vašemu otroku pri soočanju s čimerkoli na internetu, kar ga vznemiri?				
Starši otrok, starih 9 do 12 let	4	15	43	38
Starši otrok, starih 13 do 16 let	7	22	49	23
Starši vseh otrok	6	19	46	30
V kolikšni meri, če sploh, pa menite, da se je vaš otrok sposoben spopasti s stvarmi na internetu, ki ga vznemirijo?				
Starši otrok, starih 9 do 12 let	10	29	44	18
Starši otrok, starih 13 do 16 let	4	13	52	31
Starši vseh otrok	7	20	48	25

QP233: V kolikšni meri, če sploh, menite, da ste zmožni pomagati vašemu otroku pri soočanju s čimerkoli na internetu, kar ga vznemiri? QP234: V kolikšni meri, če sploh, pa menite, da se je vaš otrok sposoben spopasti s stvarmi na internetu, ki ga vznemirijo?

Vir: Starši, katerih otroci uporabljajo internet.

- **Četrtnina staršev (25%) je mnenja, da se je njihov otrok v veliki meri sposoben spopasti s stvarmi na internetu, ki ga vznemirijo.** Da je

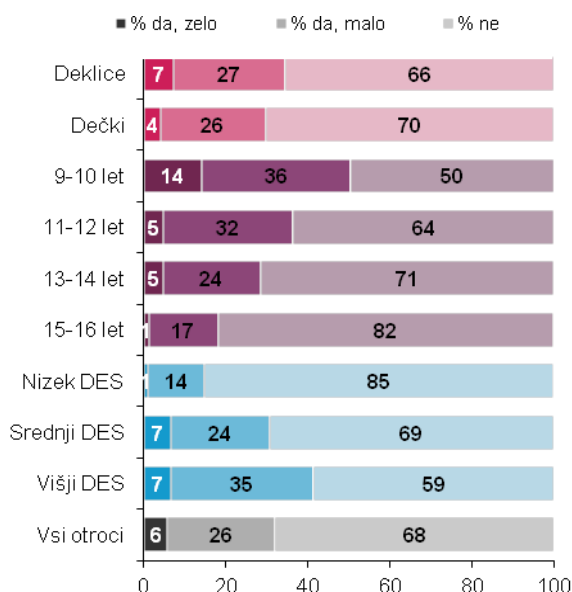

otrok to sposoben v sprejemljivem obsegu meni skoraj polovica (48%), da pa se njihov otrok sploh ni sposoben spopasti s takšnimi stvarmi, meni 7% staršev.

- Rezultati pričakovano kažejo, da so starši mnenja, da so se starejši otroci s takšnimi stvarmi sposobni bolje spopasti kot mlajši. Tako 82% staršev otrok, starih 13-16 let, pravi, da so se njihovi otroci sposobni s stvarmi, ki jih na internetu vznemirijo, spopasti v sprejemljivem obsegu ali v veliki meri, medtem ko je med starši najmlajših otrok takšnih 62%.

V nadaljevanju je glede na spol, starost in družbeno ekonomski status otroka analizirano vprašanje o tem, ali starševska mediacija omejuje otrokove aktivnosti na internetu.

Slika 28: Ali starševska mediacija omejuje otrokove aktivnosti na spletu, z vidika otrok (M26)

QC333: Ali stvari, ki jih počnejo tvoji starši v povezavi z uporabo tvojega interneta omejujejo, kaj lahko počneš na internetu ali ne?

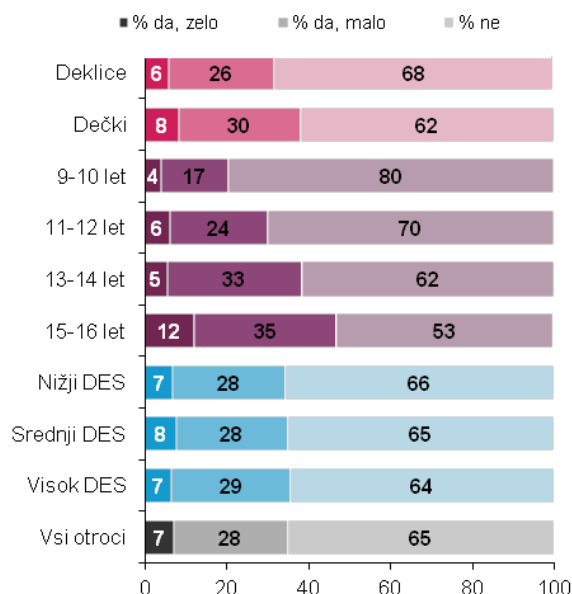
Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet

- **Da starševska mediacija ne omejuje otrokove aktivnosti na spletu, meni 68% otrok, 26% jih pravi, da malo in 6% da, aktivnosti zelo omejuje.**
- Spol ne povzroča večjih razlik, medtem ko je pri starosti opaziti večji vpliv. S starostjo se večja delež tistih, ki pravijo, da starševska mediacija ne omejuje njihove aktivnosti na spletu (pri najmlajših 50%, pri najstarejših 82%).
- Analiza glede na družbeno ekonomski status kaže, da višji kot je status, bolj so otroci mnenja, da mediacija vpliva na spletne aktivnosti. Pri nižjem DES je tako 15% otrok povedalo, da mediacija staršev (malo ali zelo) omejuje aktivnosti na spletu, pri tistih višjega DES pa je takšnih kar 42%.

Slika v nadaljevanju analizira odgovore otrok na vprašanje, ali kdaj ignorirajo stvari, ki jih starši rečejo v zvezi z uporabo interneta.

- **Da to ne počnejo, pravi kar 65% vseh otrok, da besede staršev ignorirajo zelo, pa pravi 7% otrok.**

Slika 29: Ali otrok kdaj ignorira stvari, ki jih starši rečejo glede uporabe interneta, z vidika otrok (M28)

QC334: Ali pri uporabi interneta ignoriraš stvari, ki ti jih starši rečejo glede uporabe interneta?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

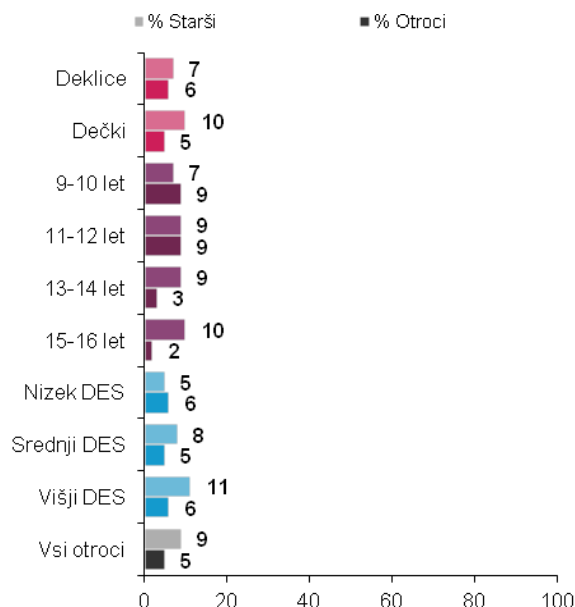

- Analiza po spolu pokaže, da dečki v malenkost večjem deležu ignorirajo besede staršev (38% malo do zelo) kot to počno deklice (32% malo do zelo).
- Pričakovano se delež tistih, ki besede staršev ignorirajo, s starostjo povečuje. Med najmanjšimi je 80% takšnih, ki tistega, kar jim starši rečejo v zvezi z uporabo interneta, ne ignorirajo, pri najstarejših otrocih pa je takšnih 56%.
- Slika kaže, da družbeno ekonomski status otroka ne vpliva na to, ali otrok ignorira besede staršev ali ne.

Otrokom je bilo postavljeno vprašanje, ali starši zdaj počnejo kaj drugače, ker je otroka preteklosti na spletu nekaj vzemirilo. Ali počnejo kaj drugače, so bili vprašani tudi starši. Naslednja slika prikazuje primerjavo v odgovorih otrok in staršev so socio-demografskih značilnostih otrok.

- Glede na spol se v odgovorih otrok ne kažejo razlike, a pri dečkih nekoliko več starše pravi, da sedaj počno stvari drugače. Prav tako je pri dečkih razlika med odgovori staršev in otrok večja kot pri deklicah.
- Glede na starost je opaziti manjše razlike, **manjši delež starejših kot mlajših otrok pravi, da od kar jih je na spletu nekaj vzemirilo, starši počnejo stvari drugače.** Razlika med odgovori staršev in otrok je večja pri starejših otrocih.

Slika 30: Ali starši zdaj počnejo kaj drugače, ker je otroka na internetu v preteklosti nekaj vzemirilo, z vidika otrok in staršev (M30)

QC335: Ali sedaj tvoji starši počnejo kaj drugače, ker te je na internetu v preteklosti kaj vzemirilo? QP227: Ali sedaj počnete vi (ali ali vaš prtner/drug skrbnik) kaj drugače, ker je vašega otroka v preteklosti kaj vzemirilo na internetu?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet, in eden izmed njihovih staršev.

- Z vidika otrok se razlike glede na DES ne kažejo, pri odgovorih staršev pa vidimo, da se z višjim družbeno ekonomskim statusom počasi narašča tudi delež staršev, ki pravijo, da stvari po otrokovi slabi izkušnji počno drugače. Višji kot je DES, so tako večje tudi razlike med odgovori staršev in odgovori otrok.

V vprašalniku za starše je bilo vključeno vprašanje o tem, kako verjetno je, da bo otrok na internetu doživel izkušnjo, ki ga bo vzemirila.

- Da to sploh ni verjetno ali ni zelo verjetno meni 68% staršev, zelo verjetno pa se zdi 5% staršev.

Tabela 30: Kako verjetno je po mnenju staršev, da bo njihov otrok v naslednjih 6 mesecih na internetu doživel izkušnjo, ki ga bo vznemirila, glede na starost in spol otroka (M32)

	13-16 let		9-12 let		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Sploh ni verjetno	15	17	14	14	15
Ni zelo verjetno	54	52	53	54	53
Dokaj verjetno	26	27	25	29	27
Zelo verjetno	5	4	8	4	5

QP232: Kako verjetno, če sploh, menite, bo v NASLEDNJIH šestih mesecih vaš otrok doživel na internetu kaj kar ga bo vznemirilo?

Vir: Starši, katerih otroci uporabljajo internet

- Večjih razlik glede na spol ni opaziti, prav tako ni videti, da ima starost otroka večji vpliv na mnenje staršev o verjetnosti, da se bo to zgodilo.

Otrokom je bilo postavljeno vprašanje o tem, ali si želijo, da se starši bolj vključujejo oziroma zanimajo za njihove aktivnosti na spletu.

- Največ otrok, 77% jih pravi, naj ostane isto kot zdaj. Veliko več si želita 2% otrok, veliko manj pa 3%.
- Če primerjamo deleže glede na spol, vidimo, da večjih razlik ni. Med starejšimi dečki je glede na starejše deklice nekoliko večji delež tistih, ki si želijo, da se starši zanimajo malo manj.

Tabela 31: Ali bi otrok rad, da se straši bolj ali manj zanimajo za to, kaj počno na internetu (M33)

	13-16 let		9-12 let		Vsi
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
% Veliko več	2	4	1	1	2
% Malo več	9	6	5	6	7
% Isto kot je zdaj	73	79	76	78	77
% Malo manj	13	8	13	12	12
% Veliko manj	2	2	5	3	3

QC326: Bi sploh želel/a da bi se tvoji starši več ali manj zanimali o stvareh, ki jih počneš na internetu, ali naj ostane približno enako? Je to veliko več ali malo več ali manj?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

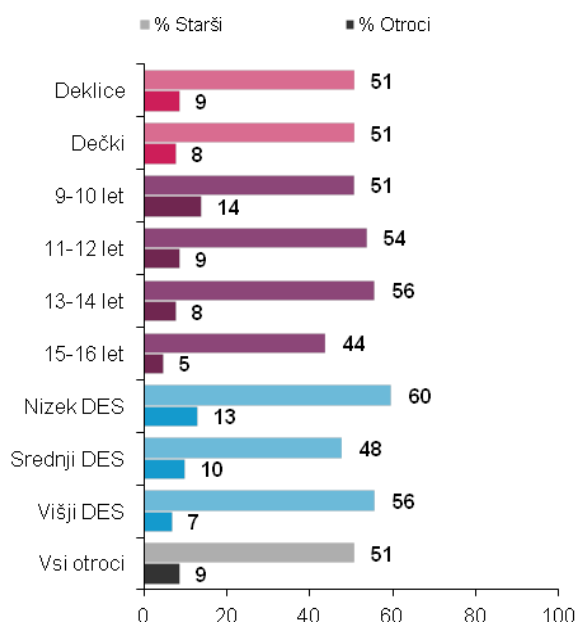
- Tudi starost ne povzroča večjih razlik, pri mlajših je opaziti malenkost večjo željo po tem, da se starši manj zanimajo za otrokove aktivnosti na spletu.

Naslednja slika prikazuje primerjavo med deležem otrok, ki si želijo, da bi se starši bolj zanimali za njihovo početje na spletu, in deležem staršev, kateri mislijo, da bi morali v zvezi z otrokovo uporabo interneta storiti več.

- Da bi morali storiti več, meni 51% staršev, medtem ko si dodatnega zanimanja s strani staršev želi 9% otrok.

Slika 31: Otroci, ki bi radi, da se starši bolj zanimajo za njihove aktivnosti na spletu in starši, ki mislijo, da bi se morali bolj zanimati/narediti več (M34)

QC326: Bi sploh žele/a da bi se tvoji starši več ali manj zanimali o stvareh, ki jih počneš na internetu, ali naj ostane približno enako? Je to veliko več ali malo več ali manj?
 QP226: Če govorimo o stvareh, ki jih vi (ali ali vaš prtner/drug skrbnik) počnete v povezavi z uporabo interneta pri vašem otroku, bi rekli, da bi morali storiti več ali ne?

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet, in eden izmed njihovih staršev

- Slika kaže, da spol nima vpliva na želje otrok in mnenje staršev. Starši, kot pri vseh ostalih kategorijah, v veliko večjem deležu menijo, da bi morali biti bolj vključeni, kot pa si to otroci pravzaprav želijo.
- Glede na starost obstajajo manjše razlike. S starostjo se delež otrok, ki si želijo, da bi se starši bolj zanimali za njihovo uporabo interneta, zmanjšuje.
- Višji kot je družbeno ekonomski status, manjši je delež otrok, ki si želi večje zanimanje staršev glede njihovih internetnih aktivnosti. Da bi se morali bolj vključiti oziroma narediti več, meni 60% staršev z nižjim DES.

6.3. Učitelji

Pomemben del predstavlja tudi mediacija učiteljev. V tem sklopu so bila otrokom postavljeno vprašanje o tem, kaj so jim v zvezi z uporabo interneta učitelji svetovali, kaj predlagali...

Tabela 32: Učiteljska mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otroka (M36)

	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Ti svetovali kako varno uporabljati internet	47	43	48	53	48
Razložili zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe	41	38	46	49	44
Ti pomagali, ko si na internetu našel/la nekaj težkega za narediti ali poiskati	42	40	38	42	40
Ti predlagali načine kako se vesti do drugih ljudi na internetu	35	32	33	34	33
Se na splošno pogovorili s teboj kaj naj storiš, če bi te na internetu nekaj vznemirilo	17	22	19	20	19
Ti pomagali v preteklosti, ko te je na internetu nekaj vznemirilo	9	8	0	7	9
Ena ali več oblik aktivne mediacije učiteljev (Da/Ne)	64	63	67	73	67
Postavili pravila o tem kaj v šoli lahko počneš na internetu	56	57	63	72	63
Govorili s teboj o tem kaj ti počneš na internetu	36	32	33	30	32
Ena ali več oblik vse mediacije učiteljev (Da/Ne)	74	70	78	82	76

QC338 Je kdo od učiteljev na tvoji šoli kdaj naredil kaj od naslednjih stvari? (Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

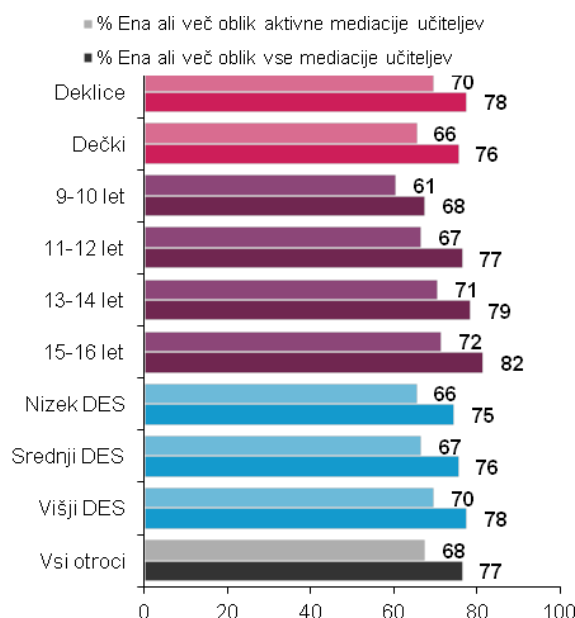

- **Največ otrok pravi, da so jim učitelji svetovali, kako varno uporabljati internet (48%), 44% so učitelji razložili, zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe, 40% pa pomagali, ko so otroci na internetu našli nekaj težkega za narediti ali poiskati.**
- Zgoraj naštetе oblike spadajo med oblike t.i. aktivne mediacije. **V splošnem 67% otrok poroča o vsaj eni obliki aktivne mediacije učiteljev.**
- Spol v splošnem nima velikega vplia na mediacijo učiteljev, je pa pri starejših otrocih opaziti razliko glede na spol – nekoliko večji delež deklic (73%) kot dečkov (67%) poroča o vsaj eni obliki aktivne mediacije učiteljev.
- Glede na starost razlike vseh oblikah učiteljske mediacije niso tako velike. Pri starejših otrocih je te mediacije nekoliko več kot pri mlajših.
- Da so učitelji postavili pravila o tem, kaj lahko v šoli otroci počnejo na internetu, pravi 63% otrok, 32% jih pravi, da so učitelji z njimi govorili o tem, kaj počno na internetu.
- Večjih razlik pri slednjih oblikah mediacije glede na spol ni opaziti, obstajajo pa razlike glede na starost. Pri starejših otrocih je več takih, ki pravijo, da imajo v šoli postavljena pravila glede aktivnosti na spletu.

Naslednja slika prikazuje stanje glede na socio-demografske značilnosti otrok.

- Glede na spol, večjih razlik ni. Pri deklicah, je delež tistih, ki poročajo o eni ali več oblikah aktivne mediacije učiteljev, več kot pa pri dečkih.
- S starostjo se kaže naraščanje učiteljske mediacije. Tako 68% otrok, starih 9-10 let, poroča o eni ali več oblikah mediacije učiteljev, pri najstarejših pa je takšnih 82%.
- Glede na DES ni opaziti večjih razlik, rahlo pa se nakazuje naraščanje mediacije z višanjem statusa.

Slika 32: Učiteljska mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M37)

QC338 Je kdo od učiteljev na tvoji šoli kdaj naredil kaj od naslednjih stvari? (Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

6.4. Vrstniki

Vprašalnik raziskave je vključeval tudi vprašanja o mediaciji s starni vrstnikov. Otroci so bili tako vprašani, katere izmed oblik mediacij so izvajali njihovi vrstniki, pa tudi, ali so sami v zvezi z uporabo interneta pomagali vrstnikom.

- Rezultati so pokazali, da je v zvezi z uporabo interneta kar veliko otrok že dobilo kakšen nasvet ali pomoč od svojih vrstnikov. **Vrstniki so 65% otrokom pomagali, ko so našli nekaj težkega za narediti ali poiskati, bistveno manj otrokom (37%) so vrstniki razložili, zakaj so nekatere strani dobre oziroma slabe, ali pa jim svetovali kako varno uporabljati internet (31%).** Najmanj otrok (21%) pa pravi, da so jim vrstniki v preteklosti pomagali, ko jih je na internetu nekaj vznemirilo.

Tabela 33: Vrstniška mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M39)

% tistih, ki so jim prijatelji iz šole...	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Ti pomagali, ko si na internetu našel/la nekaj težkega za narediti ali poiskati	55	64	66	71	65
Ti razložili zakaj so nekatere spletne strani dobre ali slabe	34	34	42	39	37
Ti svetovali kako varno uporabljati internet	32	32	31	29	31
Predlagali načine vedenja do drugih ljudi na internetu	27	29	28	27	28
Ti pomagali v preteklosti, ko te je na internetu kaj vznemirilo	13	20	23	27	21
Ena ali več oblik aktivne mediacije vrstnikov (Da/Ne)	64	68	72	74	70

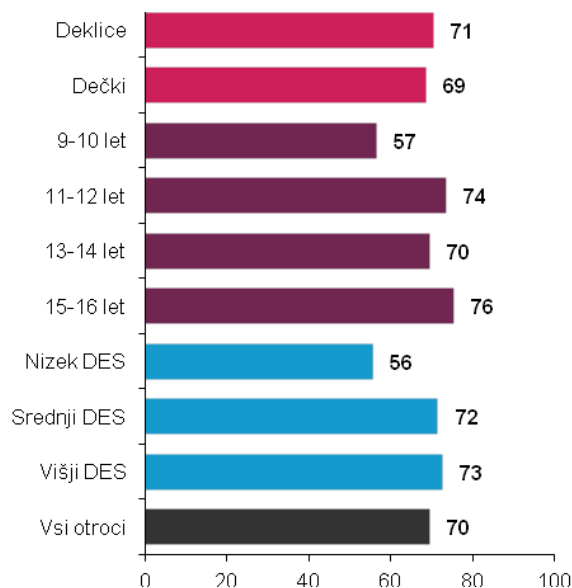
QC336: So tvoji prijatelji že kdaj naredili kaj od naslednjega? (Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet

- Glede na spol opaznejših razlik ni, deklicam so vrstniki pogosteje pomagali ali jim svetovali v zvezi z uporabo interneta kot pa dečkom. Tudi glede na starost se kaže manjši vpliv, večji delež starejših pravi, da so jim vrstniki pomagali, ko so na internetu našli nekaj težkega za narediti ali poiskati.
- **O eni ali več oblikah aktivne mediacije vrstnikov poroča 70% otrok.** Delež je pri starejših otrocih nekoliko višji kot pri mlajših. Malenkost je višji tudi pri deklicah kot pa dečkih..

Poglejmo si še stanje vrstniške mediacije glede na spol, starost in družbeno ekonomski status.

Slika 33: Vrstniška mediacija pri otrokovi uporabi interneta, z vidika otrok (M40)

QC336: So tvoji prijatelji že kdaj naredili kaj od naslednjega? (Več možnih odgovorov)

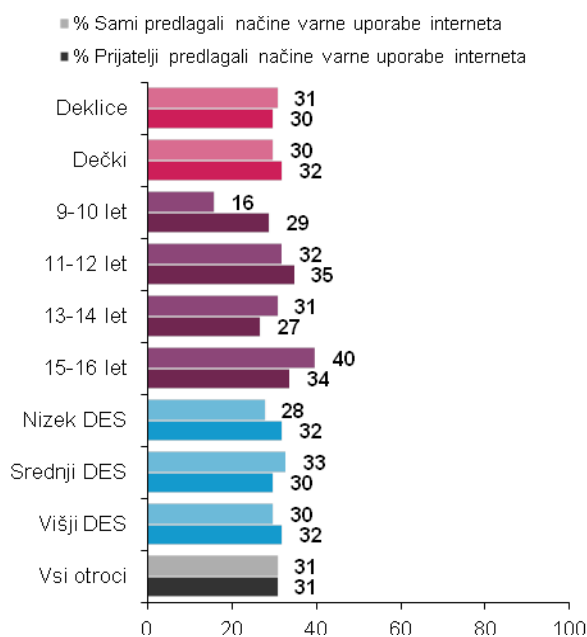
Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet

- Spol ne vpliva na vrstniško mediacijo, je pa ta pri najmlajših kar precej manjša kot pri starejših otrocih. Tako 57% najmlajših omenja vsaj eno obliko vrstniške mediacije, med najstarejšimi pa 76%.
- Rezultati glede na družbeno ekonomski status kažejo, da otroci, ki spadajo v nižji DES, v manj primerih poročajo o vrstniški mediaciji (56%) kot pa tisti iz srednjega (72%) ali višjega DES (73%).

Naslednja slika prikazuje deleže otrok, ki so od svojih vrstnikov prejeli predloge za varno uporabo interneta, in deleže tistih, ki so sami svetovali o varni uporabi interneta.

Slika 34: Vrstniška mediacija pri varni uporabi interneta, z vidika otroka (M42)

QC337: Si TI že kdaj predlagal/a načine za varno uporabo interneta tvojim prijateljem? QC336c: So tvoji prijatelji že kdaj naredili kaj od naslednjega - Ti pomagali v preteklosti, ko te je na internetu kaj vznemirilo.

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet.

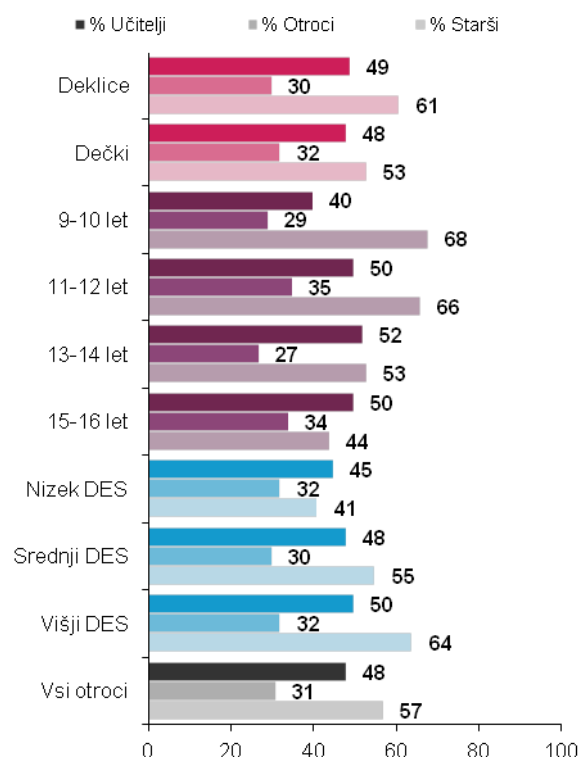
- V splošnjem je enak delež otrok prejel in predlagal načine varne uporabe interneta.
- Spol ne vpliva na to nima, po starosti, pa so razlike v določenih starostnih skupinah kar precejšnje. Najmlajši so v večji prejel predloge varne uporabe interneta od prijateljev (29%) kot pa sami svetovali vrstnikom (16%). S starostjo se delež otrok, ki so sami svetovali o varni uporabi interneta zvišuje.
- Slika kaže, da razlik glede na družbeno ekonomski status pravzaprav ni.

6.1. Starševska, učiteljska in vrstniška mediacija

Naslednja slika prikazuje primerjavo starševske, vrstniške in učiteljske mediacije – konkretnije deleže otrok, ki pravijo, da so jim navedeni viri predlagali načine varne uporabe interneta.

- Na splošno je največ otrok predloge o varni uporabi interneta prejelo od staršev (57%), nekoliko manj jih je prejelo od učiteljev (48%), 31% pa pravi, da so jim načine varne uporabe interneta predlagali vrstniki.

Slika 35: Ali so stari, vrstniki oziroma učitelji kdajkoli predlagali načine varne uporabe interneta, z vidika otrok (M44)

QC329c: Ali tvoja starša/ali katerikoli od staršev kdaj naredi katero od naslednjih stvari - svetovali kako varno uporabljati internet? QC336c: So tvoji prijatelji že kdaj naredili kaj od naslednjega - Ti svetovali kako varno uporabljati internet. QC338d: Je kdo od učiteljev na tvoji šoli kdaj naredil kaj od naslednjih stvari - Ti svetovali kako varno uporabljati internet

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet

- Pri spolu razlik med predlogi s strani učiteljev in vrstnikov pravzaprav ni, so pa razlike pr predlogih varne uporabe interneta s strani staršev. Več deklic kot dečkov pravi, da so jim starši predlagali varno uporabo interneta – takšnih je 61% deklic in 53% dečkov.
- **Rezultati kažejo, da starost vpliva na to, od katerega vira so otroci prejeli nasvete varne uporabe interneta.** Tako se delež otrok, ki pravijo, da so jim starši že predlagali načine varne uporabe, zmanjšuje s starostjo, medtem ko se pri nasvetih s strani učitelja izkaže, da je bilo tega deležnih ravno najmanj najmlajših.
- Višji kot je družbeno ekonomski status, več otrok pravi, da so jim starši predlagali načine varne uporabe interneta – med tistimi z nižjim DES je takšnih 41%, med tistimi z višjim DES pa precej več, skoraj dve tretjini (64%). Z višanje DES se nakazuje tudi rahlo višanje deleža otrok, ki so nasvet dobili od učiteljev, družbeno ekonomski status pa ne vpliva na vrstnike kot vir predlogov načinov varne uporabe interneta.

6.1. Viri nasvetov o varnosti na spletu

Tako otrokom kot tudi staršem je bilo postavljeno vprašanje o tem, kateri so njihovi drugi viri nasvetov varne uporabe interneta. Naslednja tabela prikazuje otrokove vire nasvetov varne uporabe po starostnih skupinah.

- **Največ otrok dobi nasvete o varnosti na spletu od drugih sorodnikov (51%), slaba tretjina (32%) s televizije, radia, časopisa ali revije, 18% na spletnih straneh.** Iz drugih virov nasvete dobi bistveno manjši delež otrok.
- Glede na starost je moč opaziti nekatere razlike. Tako se s starostjo povečuje delež tistih, ki so takšne nasvete dobili iz medijev ali od ponudnika internetnih storitev, medtem ko je delež tistih, ki so nasvete dobili tudi od drugih sorodnikov, pri mlajših nekoliko višji.
- Od vseh navedenih virov nobenega nasveta ni prejelo 32% otrok, takšnih je največ med najmlajšimi, in sicer 35% tistih, starih 9-10 let, ni prejelo nobenega nasveta o varni rabi s strani navedenih virov.

Tabela 34: Otrokovi viri nasvetov o varnosti na spletu (drugi viri poleg staršev, učiteljev in vrstnikov)

	9-10 let	11-12 let	13-14 let	15-16 let	Vsi otroci
Drug sorodnik	53	55	49	49	51
Televizija, radio, časopis ali revija	23	21	35	44	32
Spletne strani	9	8	25	26	18
Knjižničar	12	8	13	12	12
Ponudnik internetnih storitev	3	1	9	10	6
Mladinski ali cerkveni ali socialni delavec	4	6	8	7	6
Od oseb, katerih služba je svetovanje prek interneta	4	3	8	8	6
Od navedenih oseb nisem prejel/a o tem nobenega nasveta	35	33	33	27	32

QC339: Si ŽE KDAJ prejel/a nasvet, kako varno uporabljati internet, od naštetih oseb ali mest?.(Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi otroci, ki uporabljajo internet

V tabeli v nadaljevanju pa so predstavljeni viri, iz oziroma od katerih starši dobivajo informacije o varnosti na spletu.

- **Največ staršev (45%) je kot vir .označilo medije (televizija, radio, časopisi ali revije), 43% šolo otroka, 37% ponudnika internetnih storitev, 33% družino in prijatelje, 30% staršev pa informacije o varnosti na spletu dobi na spletnih straneh.** Odstotek pri ostalih navedenih virih je bil opazno manjši.

Tabela 35: Starševski dejanski viri informacij o varnosti na internetu, po starosti otrok (M47)

	9-10 let	11-12 let	13-14 let	15-16 let	Vsi otroci
Televizija, radio, časopisi ali revije	48	47	46	43	46
V šoli vašega otroka	49	44	49	32	43
Ponudniki internetnih storitev	41	38	36	35	37
Družina in prijatelji	34	31	35	31	33
Spletne strani z informacijami o varnosti	28	24	34	31	30
Od mojega otroka	19	19	26	25	23
Proizvajalci in trgovci, ki prodajajo izdelke	25	20	20	18	21
Organizacije za zaščito otrok / dobrotelne organizacije	16	19	21	19	19
Drugi viri	18	14	15	17	16
Vladne, lokalne organizacije	12	20	15	12	15
Nikjer, ne prejemam/ne želim več nobenih informacij o tem	3	5	5	6	5

QP238: Na splošno, kje dobite informacije in nasvet o varnostnih orodjih in varni uporabi interneta?(Več možnih odgovorov)

Vir: Vsi starši, katerih otroci uporabljajo internet

- Glede na starost otroka je mogoče zaznati manjše razlike. V šoli otroka tako informacije

prejme 49% staršev otrok, starih 9-10 let, in 32% staršev otrok, starih 15-16 let.

- Da nikjer ne prejemajo ali da ne želijo nobenih informacij o varni rabi interneta pravi samo 5% staršev. .

Od oziroma iz katerega vira pa bi starši radi prejeli informacije, je prikazano v tabeli v nadaljevanju.

- **Daleč največ staršev (54%) si želi prejeti informacije od družine ali prijateljev in iz medijev (53%). V šoli bi informacije želelo dobiti 26% staršev, enak delež tudi na spletnih straneh z informacijah o varnosti in pri spletnih ponudnikih.** Najmanj staršev si želi informacije s strani vladnih in lokanih organizacij (5%).

Tabela 36: Starševski želeni viri informacij o varnosti na internetu, po starosti otrok (M48)

	9-12 let		13-16 let		Vsi otroci
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Družina in prijatelji	61	55	58	44	54
Televizija, radio, časopisi ali revije	54	51	53	54	53
V šoli vašega otroka	24	27	29	23	26
Spletne strani z informacijami o varnosti	21	29	24	28	26
Ponudniki internetnih storitev	23	30	21	29	26
Od mojega otroka	12	15	29	30	23
Drugi viri	19	14	17	19	17
Proizvajalci in trgovci, ki prodajajo izdelke	9	10	10	9	10
Organizacije za zaščito otrok / dobrotelne organizacije	4	10	8	7	7
Vladne, lokalne organizacije	3	7	7	4	5
Nikjer, ne želim prejemati nobenih informacij o tem	6	8	6	10	8

QP239: In kje bi v prihodnje želeli prejeti informacije in nasvete?

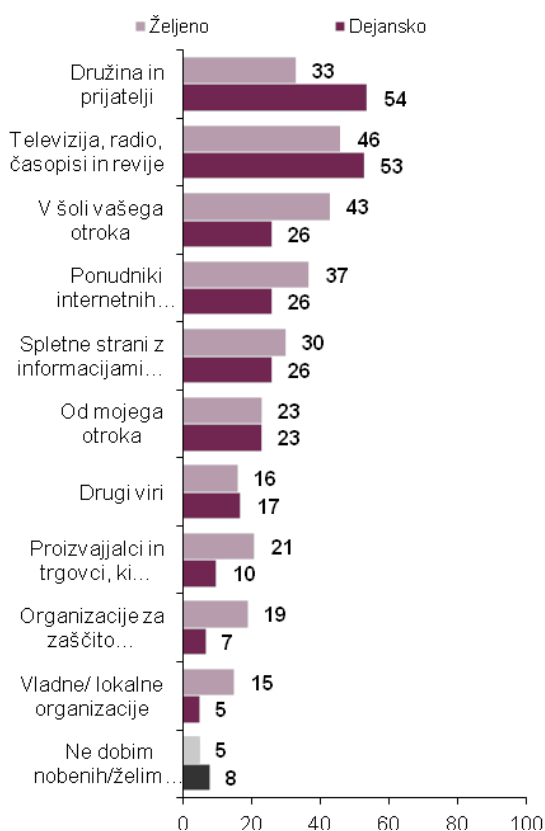
Vir: Vsi starši, katerih otroci uporabljajo internet

- Manj staršev deklic si v primerjavi s starši dečkov želi informacije od družine in prijateljev, na drugi strani pa si več staršev deklic želi informacije od ponudnikov spletnih storitev in na spletnih straneh z informacijami o varnosti.
- Želje staršev se glede na starost otroka nekoliko razlikujejo. Starejši kot je otrok, večji je delež staršev, ki si želijo informacije o varnosti na internetu dobiti od svojega otroka. S starostjo otroka pa pada želja staršev, da bi informacije dobili od družine ali prijateljev.

- Nikjer ne želi prejemati informacije 8% vseh staršev, med njimi je malenkost več staršev deklic.**

Za konec sledi še primerjava glede na dejanske in želene vire staršev. Odstopanja so v nekaterih primerih kar precejšnja.

Slika 36: Dejanski in želeni viri informacij staršev o varnosti na internetu, vsi otroci (M48)

QP238: Na splošno, kje dobite informacije in nasvet o varnostnih orodjih in varni uporabi interneta? QP239: In kje bi v prihodnje želeli prejeti informacije in nasvete?

Vir: Vsi starši, katerih otroci uporabljajo internet

- Največja odstopanja so pri družini in prijateljih kot viru informacij. Izkaže se, da si več kot polovica staršev (54%) želi informacijo iz tega vira kot dejansko pa to dobi 33%. Odstopanje je precejšnje tudi pri informacijah v šoli otroka, tam nasvete dobi 43% staršev, želi pa jih dobi 25%.
- Informacije o varni rabi interneta iz nobenega od navedenih virov dejansko ne dobi 5% vseh staršev, 8% pa informacij iz teh virov ne želi dobivati.**